

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 „	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző. Főmunkatárs: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, Károly-körút 19.

Tartalom: Közjegyzőségünk reformja. — Kérdések az örökösödési eljárás köréből. — Felsőbirósági határozatok. — Ministeri rendeletek. — Szemle.

Közjegyzőségünk reformja.*

A szombathelyi kir. közjegyzői kamara véleménye.

Minthogy a munkálatban kifejezésre jutó elvek a magyar magánjog tervezetének Baditz Lajos kir. közjegyző által megírt birálatában mind befoglaltatnak s azokat a közjegyzői hatáskör minden ágára kiterjedőleg a tervezet vonatkozó anyagánál tüzetesebben tárgyalja, a megküldött munkára bővebben kiterjeszkedni a Kamara célravezetőnek azért sem találta, mert ily munkálat szakszerű áttanulmányozására a rendelkezésre álló 60 nap rövidnek bizonyult és mert a Kamara álláspontját a magyar magánjog tervezetének birálata, habár nem is szakaszokba foglalva, — de

* *Dr. Baranyai Béla*, a pécsi kir. közjegyzői kamara elnöke, pécsi kir. közjegyzőnek a Magyarországi kir. közjegyzők országos egyesületének megbízásából ezen cím alatt a közjegyzői törvények (1874:XXXV., 1880:LI., és 1886:VII. t.-cikkek), valamint az örökösödési eljárás (1894:XVI. t.-cikk) módosításáról kidolgozott tervezete még f. é. június havában a kamarának és az egyesület összes tagjainak véleményezés végett elküldetett s így lapunk olvasói előtt ezen munkálatot közelebbről ismertetni felesleges. Lapunk ezen számában megkezdjük a beérkezett vélemények közzétételét, egyúttal pedig felhívjuk a t. Kartárs urakat, kiknek e munkálat kezükben van, hogy azt tanulmányuk tárgyává tenni és megjegyzéseiket velünk közölni szíveskedjenek. Mert csakis a minél több oldalról megnyilatkozó kritikával együtt szolgálhatja valamely tervezet a törvényalkotáshoz szükséges anyagot. *A Szerk.*

terjedelmesebben és indokolva tartalmazza, s mert a Kamara álláspontja szerint a hagyatéki ügyek kizárólag a közjegyzők illetőségi körébe lévén utalandók, a közjegyző az összes örökösödési ügyeket volna hivatva a végrendelet kihirdetésétől kezdve kizárólag intézni, tehát ipso jure arra is volna hivatva, hogy tárgyalás útján megállapítsa, hogy az örökség kit vagy kiket illet s az erről szóló bizonyítványt vagy tanusítványt kiállítsa.

A Baranyai Béla által készített törvénytervezet azonban a bírósági eljárást nemcsak a halálesetfelvételre, a hagyatéki biztosítására, esetleg felszámolására, de a végrendelet kihirdetésére, a hagyatéki leltározására s az örökösödési bizonyítvány kiállítására is kiterjeszti, s az örökösödési bizonyítvány kiadását kizárólag a bíróság hatáskörébe utalja, 45 napi hirdetményel kapcsolja össze s az iratokat csak az esetben rendeli a kir. közjegyzőnek kiadni, ha igénylő jelentkezett, esetleg kiskorúak, gondnokoltak, méhmagzat, alapítvány, vagy ismeretlen tartózkodásúak vannak érdekelve.

Ezen javaslatához tehát a Kamara annál kevésbé járulhat, mert a jogrend és telekkönyvek közhitelének fentartása érdekében elodázhatlan szükségesnek tartja, hogy az alkotandó magyar általános polgári törvénykönyvben a hivatalos felszámolás rendszere, vagyis a kötelező hagyatéki eljárás fogadtassék el, mely kimondja, hogy minden hagyatékot kivétel nélkül leltározni s hivatalból tárgyalni kell s a tárgyalás befejeztével a felvett jegyzőkönyv az átírás foganatosítása végett a telekkönyvi hatósághoz, egyezség létre nem jötte esetén pedig a bírósághoz a kir. közjegyző által hivatalból tétessék át.

Szükségesnek tartja ezt a Kamara azért, mert ezen rendszer:

- a) a legtöbb biztosítékot nyújtja a hitelezők kijátszása ellen;
- b) felmenti az örököst, hogy a hagyatéki csőd megnyitását kérje;
- c) a leltározás elmulasztása a jóhiszeműség megítélésénél nem fog az örökös terhére latba esni;
- d) az örökös jogainak biztosítására, kötelezettségeinek megállapítására közhitelű alapot nyújt;
- e) a közhitelt emeli és rendet teremt;
- f) egyedüli biztos alapot nyújt arra, hogy az állam nyilvánkönyvei rendben s közhitelű jellegüknek megfelelően vezettessenek;
- g) közhitelű adatot szolgáltat a vagyoneredet kimutatására s az ági vagyoni iránti bonyodalmas pereket megszünteti;

h) feleslegessé teszi az örökösödési bizonyítványokat, melyek kérelmezése épen a felek ellenőrzés nélküli sarcolására nyújt a zugirászoknak mindennapi alkalmat;

i) a kötelező hagyatéki eljárás nem hogy terhet róna a felekre, de mentesíti őket a zugirászok által reájuk rótt, a legtöbb esetben a törvény által megállapított díj 2—3-szorosánál nagyobb sarcz alól;

k) megszünteti azon nap nap után ismétlődő igazságtalanságot, hogy a zugirászok által kért örökösödési bizonyítványokból kimaradt egyes ingatlanokat hivatalos eljárás útján mint póthagyatékot a kir. közjegyzők ingyen tárgyalni legyenek kénytelenek;

l) elesik azon zaklató eljárás szüksége, hogy az örökös a tervezet 2012. § szerint a hagyatéki tárgyat és kötelezettségeit bemondani és bármily érdekelt kívánatára esküvel megerősíteni köteles;

m) mellőzhetővé teszi a hagyatéknak sok vesződség és költséggel járó gondnoki felszámolását is.

Mindezek folytán képtelennek tartja a Kamara a Baranyai-féle törvénytervezet azon intézkedését, hogy a bíróság előzetes tárgyalás nélkül, csupán a halálesetfelvétel és egyszerű hirdetmény alapján megállapíthassa azt, hogy az örökség kit vagy kiket illet és erről örökösödési bizonyítványt állítson ki, mert ez már nem a közjegyzőség és a hagyatéki eljárás reformja, de a régi tarthatlan állapot fenntartásával egy és azonos lenne.

Kérdések az örökösödési eljárás köréből.

A vitás hagyatékok aránylag csekély számától eltekintve, egyébként a hagyatéki ügyekben hozott elsőbírósági végzések — nem állván senkinek sem érdekében a felfolyamodás — nem igen kerülnek a felsőbíróságok elé. Utóbbiaknak ennél fogva csak elvétele nyílik alkalmuk, örökösödési eljárási kérdésekben nyilatkozni és dönteni. Emellett a vitás hagyatékoknál is, — a vita természetesen valamely anyagi jogi kérdés körül forogván — az ezen tulajdonképeni vitának egyáltalán nem praesudikáló hagyatékbírósági végzések ellen a felek — eltekintve a hagyatéki biztosításának körébe tartozó kérdésektől — egyébként jóformán mindig csak az ügy húzása végett vagy szokásból élnek felfolyamodással és nem mintha a hagyatékbírósági végzést igazán sérelmesnek tekintenék és annak

a törvény rendelkezései alapján leendő megváltoztatását kívánnák és remélnék. Ennélfogva tehát még a vitás hagyatékoknál sem igen szoktak a felsőbiróságok vitás eljárási kérdéseket eldönteni, hanem rendszerint csupán olyant mondanak ki, ami a törvény világos rendelkezéseiből ugyis önként következik, úgy hogy ha végignézzük az örökösödési eljárás körébe tartozó felsőbirósági határozatokat, tényleg meg fogunk győződni arról, hogy elvi jelentőségű határozat igazán ritkaságszámba megy.

Innen magyarázható, hogy az 1894: XVI. t.-cz. életbelépte óta immár elmúlt évtized daczára, az örökösödési eljárásban egységes birói gyakorlat nem fejlődött ki. Nem akarjuk ezzel mondani, mintha talán az egész eljárás birói kezelésében bizonytalanság uralkodnék, mert hiszen ezt egy, strict rendelkezéseket tartalmazó eljárási törvény, mint amilyen az 1894: XVI. t.-czikk is, eleve kizárja. De reá akarunk mutatni arra, hogy bizonyos, a törvény által nem minden kételyt kizáróan eldöntött kérdésekben, nevezetesen olyanokban, melyek kezdettől fogva vitások voltak, a birói gyakorlat még ma sem állapodott meg és az egységes felfogás és eljárás még ma is hiányzik.

Ennek a tagadhatatlan ténynek oka pedig, mint fentebb jeleztük, az, hogy a járásbirósági végzések túlnyomó része egyáltalán nem, vagy nem valamely eljárási kérdés körüli vitánál fogva kerül a felsőbiróságok elé és ennélfogva a felsőbirósági irányítás egyáltalán hiányzik.

Egynémely ilyen kérdés a közelmúltban a szakirodalomban is felvetve lett, hol önállóan, hol egy vonatkozó birósági határozat kapcsán; és nem mindig helyes felfogás tükröződik vissza az illető fejtegetésből, vagy közölt határozatból.

A következőkben igyekezünk a felvetett kérdések egynémelyikének tisztázásához hozzájárulni. Mert épen a felsőbirósági gyakorlat hiányánál fogva a szakirodalomnak fokozott mérvben feladata, az ilyen kérdések tárgyalásával és minél több oldalról való felszólalás felidézésével a vitás kérdések eldöntését előmozdítani.

*

I. Az új örökösödési eljárás életbelépése óta úgy a gyakorlatban, mint az irodalomban ismételt felmerül a kérdés, hogy mi történnék, ha a kitűzött hagyatéki tárgyaláson ismételt idézés daczára az örökös, illetve több örökös létében, az örökösök egyike sem jelenik meg? És, hogy ezen kérdésben, ismételt felvetése daczára

sem történt mindeddig megállapodás, vagy legalább is hogy még mindig akadnak közegek, melyek arról tudomást nem vettek, arról meggyőződhetünk, elolvasva a „Jog“ f. évi januárius hó 1. számában közölt esetet. Eszerint a megbízott kir. közjegyző az örökösöket, akik között kiskorú is volt, kétízben megidézvén, miután a tárgyalásra senki sem jelent meg, az összes iratokat *a bírósághoz visszamutatta*. A bíróság a közjegyzőnek az összes iratokat visszaküldötte azzal, „hogy a feleket újból azzal idézze meg, hogy meg nem jelenés esetén a hagyaték a hátramaradt örökösöknek egymás közt egyenlő arányban fog átadatni s amennyiben meg nem jelenének, az iratokat jelentése mellett az árvaszékhez küldje meg azzal, hogy a hagyatéknak *ily módon leendő átadását gyámhatóságilag hagyja jóvá*“. A közjegyző ily értelemben eljár s újból sem jelenvén meg senki, az összes iratokat az árvaszékhez betérjesztette. Az árvaszék az iratokat újból kiadta a közjegyzőnek azzal a határozattal, hogy „miután törvényes képviselői nyilatkozat nem tétetett, így az árvaszéknek nincs mit felülbírálni, az iratok tehát oly felhívással adatnak ki a kir. közjegyzőnek, hogy a hagyatékot a kiskorú atyjának közbenjötté mellett tárgyalja, utóbbi pedig utasíttatik, hogy a hagyaték tárgyalására a kir. közjegyző által kitűzendő időben 25 korona birság terhe alatt jelenjen meg“. Erre a közjegyző az iratokat bemutatta a járásbirósághoz azzal, hogy „az árvaszéki határozatnak eleget nem tehet, mert *az árvaszéki határozat és a bírósági végzés szelleme oly flagrans ellentétben vannak, hogy a bírósági végzés szerint újabb tárgyalásnak helye nem lehet*“.

Hogy ezek után milyen véget ért az ügy, közölve nem lett és nem is tudjuk. De már a közölt tényállásból is levonhatjuk azt a következtetést, hogy úgy a kir. közjegyző mindkét ízben, valamint a bíróság nem helyesen jártak el és csakis az árvaszék járt el a törvény rendelkezéseinek megfelelően, illetve jobban mondva, *kezdette meg a helyes eljárást*.

*

Az 1894: XVI. t.-cz. 62. és 63. §-ai foglalkoznak a megidézett örökös meg nem jelenésének esetével. A régi örökösödési eljárás ugyanis az elmaradás következményeit egyáltalán meg nem állapította, úgy hogy ha valamely örökös a tárgyalásra meg nem jelent, az eljárást befejezni nem lehetett. Ennek a hiánynak pótlását akarta eszközölni az 1894: XVI. t.-czikk 62. és 63. §-aiban. Természetes már most, hogy az elmaradás következményeit

különbözőképen kellett megállapítani aszerint, amint a meg nem jelent örökös öröklési igénye nem vitás, vagy pedig elismerve nem lett.

Előbbi esetben az örökös, aki az örökséget ipso jure szerezte meg, a megjelenés elmulasztása által azt el nem vesztheti s a meg nem jelenés következménye csak abban állhat, hogy örökségi osztályrésze a rendelkezésre álló adatok alapján határozatik meg. Ellenben ha a meg nem jelent örökös öröklési igénye elismerve nincs, akkor az eljárásnak eredménye ugyanis csak per lehetvén, méltányos, hogy a jogkövetkezmény megjelölésével ismételt idézés daczára meg nem jelent örökösnek netáni igénye az örökösödési eljárás során figyelmen kívül maradjon s így mintegy a törvény rendes útjára utasíttassék.

A két eset szerint tehát különböztetni kellett. Az, hogy a meg nem jelent örökös igénye elismerve nincs, csak úgy állapítható meg, hogy egy megjelent örökös azt nem ismerte el. Ezt fejezi ki a 63. §. Ennek megfelelően viszont azt, hogy a meg nem jelent örökös igénye nem vitás, a 62. § úgy látszik kifejezni, hogy a megjelent örökösök ezen igényt és hányadát elismerték. Egész határozottan azonban ez a 62. §-ban kimondva nincsen és csupán abból következtethető, hogy az újabbi idézést „az örököstársak által elismert hányadnak közlése mellett“ írja elő. Egyébként azonban a 62. §-ban megállapított következmények általánosságban azon esetre vannak kimondva, ha annak az örökösnek, „aki szabályszerűen meg volt idézve, de meg nem jelent, örökösödési joga és annak hányada nem vitás“. Ehhez pedig nem szükséges, hogy valamely örökös megjelenjen és a távollevő örökös öröklési igényét elismerje. Egyáltalán az, hogy valamely örököstárs kifejezetten *elismeri* a távollevő örököstárs öröklési igényét, az örökösödési eljárás eredménye szempontjából nem lehet lényeges, hanem lényeges csak az lehet, hogy valamely örököstárs kifejezetten *nem ismeri el*. A pozitív elismerés a 62. § jogkövetkezményeihez nem lehet szükséges, csak ne álljon ellent azoknak a negatív el nem ismerés, amikor is a 63. § esete áll be.

Tehát a meg nem jelent örökös igénye „nem vitás“, akár megjelent valamely örököstárs és azt elismerte, akár egyáltalán nem jelent meg egy örököstárs sem. Vagyis utóbbi esetben is alkalmazandó az 1894: XVI. t.-cz. 62. §-a és nem áll, hogy ezen esetre a törvény rendelkezést egyáltalán nem tartalmaz.

Tény azonban, hogy az, miként kellessen a 62. §-t alkalmazni, világosan csak az esetre van megállapítva, ha valamely örököstárs megjelent. Ellenben hogy abban az esetben „*mennyiben lehet helye ennek az eljárásnak, ha az örökösök egyike sem jelent meg a tárgyaláson s az ügynek befejezése közérdekből szükséges (pl. a 4. § alapján megindított eljárás esetében), azt — tekintettel az egyes esetekben fenforgó körülmények különbözőségére — a jogalkalmazásra kell bízni.*“ (A javaslat ministeri indokolása 60. lapon.)

Ugy látszik azonban, hogy e tekintetben a jogalkalmazás mind-
eddig megállapodni nem igen tudott.

*

Véleményünk szerint kiinduló pontul örökösödési eljárásunk alapelvei kell hogy szolgáljanak. Ezek szerint *hivatalból* való beavatkozásnak csupán akkor van helye 1. ha az örökösök között olyanok vannak, kik személyi minőségüknél és más személyi viszonyaiknál fogva a törvény különös oltalma alatt állanak (2. § 1—4.), 2. ha a hagyatékhoz ingatlan tartozik és az érdekeltek záros határidő alatt maguk nem intézkednek, hogy öröklés útján szerzett joguk a telekkönyvbe bevezetessék (2. § 5. pont, 4. és 69. §§). Világos, hogy mindazon esetekben, melyekben valamely szempont megköveteli az örökösödési eljárásnak hivatalból való megindítását, ugyanezen szempont megköveteli annak hivatalból való keresztülvitelét, nevezetesen az örökösöknek és örökrészeiknek hivatalból való megállapítását is. Azon esetekben tehát, mikor az örökösödési eljárás hivatalból indított meg, az örökösnek, illetve az örökösöknek elmaradása nem akadályozhatja az eljárás keresztülvitelét, a hagyaték átadását.

Az 1894: XVI. t.-cz. 2. § 2. és 4. pontjai esetében az, hogy egyik örökös sem jelenik meg a tárgyaláson, a dolog természeténél fogva fel nem merülhet.

Ha pedig az örökösök között kiskorú, gondnokolt, méhmagzat, születendő személy vagy ismeretlen helyen távollevő van (1894: XVI. t.-cz. 2. § 1. és 3.) az az eset, hogy egyik örökös sem jelenik meg a tárgyaláson, *jogilag szintén ki van zárva*. Mert a most felsorolt személyek törvényes képviselői *kell hogy megjelenjenek* és ha az illető törvényes képviselő tényleg meg nem jelenik, a gyámhatóság a törvényes képviselétről más úton gondoskodni a gyámi törvény értelmében köteles.

Ha ugyanis kiskorú stb. törvényes képviselője szabályszerű idézés daczára meg nem jelent, vele szemben egyáltalán nincs is helye a 62. és 63. §-ok értelmében való ismételt idézésnek, mert az a joghatály, melyet ezek a §-ok megállapítanak, csak önjogúakra nézve állhat be, de nem kiskorúakra stb., akik törvényes képviselőjük mulasztásából hátrányt nem szenvedhetnek. Nonsens volna, ha a kiskorúnak öröklési igénye, melynek védelme végett hivatalból indított meg az eljárás, a 63. § esetében ezen eljárás során figyelembe nem vétetnék azért, mert t. képviselője a tárgyaláson meg nem jelent.

Amint a kiskorú stb. törvényes képviselője szabályszerű idézés ellenére meg nem jelent, akár a 62. §, akár pedig a 63. § esete forog fenn, a tárgyaló közjegyző kötelessége az 1894:XVI. t.-cz. 50. § ut. bek. értelmében erről a gyámhatóságnak jelentést tenni. A gyámhatóság pedig az 1877:XX. t.-cz. 279. § értelmében a meg nem jelent t. képviselőt pénzbírság terhe mellett szoríthatja a tárgyaláson való megjelenésre; amennyiben pedig ennek sincs eredménye, eltekintve attól, hogy a t. képviselő elmozdításának és új kirendelésnek is helye lehet, mindenesetre a 231. § esetében *a tárgyaláson leendő képviselő céljából gondnokot rendelni köteles*. Vagyis ha kiskorú stb. van érdekelve, az az eset, hogy a tárgyaláson egy örökös sem jelenik meg, egyáltalán ki van zárva és a 62. vagy 63. §-ok esete egyáltalán legfeljebb az elmaradt önjogú örökösstárssal, de sohasem a kiskorú stb. örökösstárssal szemben merülhet fel. A fentközölt esetben eszerint a kir. közjegyző helytelenül mutatta be az iratokat a *birósághoz*, utóbbi pedig helytelenül rendelte el az iratok bemutatását az *árvaszékhez a hivatalból való átadás gyámhatósági jóváhagyása* végett, mert ennek a t. képviselő nyilatkozata nélkül helye nem lehet. Ellenben az árvaszék helyesen adta vissza az iratokat és utasította az atyát pénzbírság terhe mellett a megjelenésre. Ennek is eredménytelensége mellett az árvaszék kétségtelenül gondnokot is rendelt volna; az tehát, hogy a közjegyző az okiratokat a birósághoz, tárgyalás kitűzése nélkül, visszamutatta, ismét helytelen volt.

*

Áttérve már most az örökösödési eljárás hivatalból való megindításának második, az 1894:XVI. t.-cz. 2. § 5. pontjában és 4. és 69. §-aiban megállapított esetére: itt, miután kizárólag önjogúak az örökösök, az az eset, hogy a kitűzött tárgyaláson egyik

örökös sem jelenik meg, tényleg felmerülhet, sőt a gyakorlatban bizonyára itt is merül fel leggyakrabban, mert a hivatalból való megindítás itt az örökösök részéről egy bizonyos passivitást (4. §) már fel is tételez. Az a közérdek már most, mely ezen esetben az eljárás megindítását követeli, nevezetesen a telekkönyvi állapotnak, a tényleges jogállással való folytonos összeegyeztetése, az örökhagyó helyett az örökösöknek nyilvánkönyvi bejegyzése, megköveteli egyúttal az eljárás keresztülvitelét és a telekkönyvi bejegyzés foganatosítását is. Ennélfogva ha az örökösök egyike sem jelenik meg, a 62. § analog alkalmazásával első sorban valamennyien azzal idézendők meg ismételten, hogy meg nem jelenésük esetében az örökösök és örökrészeik hivatalból fognak megállapíttatni és az örökség tárgyát képező ingatlan hivatalból osztatlanul átadatni. Amennyiben pedig ennek sem volna foganatja, a kir. közjegyző a hivatalból felvett jegyzőkönyvben az örökösöket és örökrészeiket hivatalból tényleg megállapítja, a hagyatéki bíróság pedig a hagyatéki ingatlant hivatalból osztatlanul átadja és a tkvi hatóságot a bejegyzés végett megkeresi.

Mindez a halálesetfelvétel vagy esetleg a végrendelet alapján számottevő akadály nélkül megtörténhetik. Hiszen ha csupán egy örökös jelenik meg, sem történik egyéb és természetes is, hogy az eljárás ugyanaz kell hogy legyen, akár például tíz örökösstárssal közlül csupán egy jelenik meg, akár egy sem.

Minthogy azonban ezen esetben épen csak a telekkönyvi rendezés érdeke követeli meg az eljárás hivatalból való megindítását és a hivatalból való átadást is: a 61. § analog alkalmazásával az eljárásnak a hagyatékhöz esetleg tartozó egyéb vagyontárgyakra való kiterjesztése mellőzendő.

*

Hogy a 62. § igenis magában foglalja az összes örökösök távollétében hivatalból megtartandó eljárás szabályozását is, az világosan kitűnik, ha a törvény előmunkálatait vizsgáljuk. A minis-teri javaslat eredeti szövegében ugyanis elsősorban nem is volt szó a megjelent „örökösstársak által elismert hányad“ közléséről, úgy hogy az eredeti szöveg szerint a 62. § feltétlenül alkalmazandó volt azon esetre is, ha az örökösök egyike sem jelent meg. Továbbá az eredeti szöveg szerint a meg nem jelent örökösök részére a kir. közjegyző által ügygondnok volt kinevezendő, de az újabb tárgyaláson akár megjelent az ügygondnok, akár nem, és

ha megjelent, akár hozzájárult a többi örökös társ megállapodásához és az osztályhoz, akár nem: „*a hagyaték átadását ez nem akadályozza s a meg nem jelent örökös osztályrésze ez esetben hivatalból állapítandó meg.*“ Eszerint világos, hogy ha egy örökös sem jelenik meg, a tárgyalás az ügygondnokkal vagy ügygondnokokkal megtartandó, de annak eredménye más, amint a hagyaték átadása, és ha egyezés nincsen, az örökösöknek és osztályrészeiknek hivatalból való megállapítása nem lehet.

Az igazságügyi bizottságban azután az eredeti szövegen kettős változtatás tétetett. Egyrészt mellőztetett a gondnok kirendelése, „akinek úgy sem volna a tárgyalásnál jelentősebb szerepe“. Másrészt súly helyeztetett arra, „hogy ne csak az örökösödési jog, de annak hányada se legyen vitás s az ismételt idézés alkalmával az örökösrel a hányad is közöltessék“. Így került bele a törvénybe „az örökös társak által elismert“ hányad közlése, a lényeges eszerint nem az elismerés, hanem *a hányad közlése* lévén, ami pedig megtörténhetik hivatalból a halálesetfelvétel vagy végrendelet alapján is.

Ezen módosításokkal tehát nem történt változtatás a 62. § lényegén és annak, az összes örökösök elmaradása esetére az eredeti szövegben világosan kiterjedt hatályán.

*

Kiinduló pontunkhoz visszatérve, most már csak azon esettel kell még végeznünk, midőn az örökösödési eljárás nem hivatalból, hanem kérelemre indított meg (1894: XVI. t.-cz. 3. §) és a hagyatékhoz ingatlan nem tartozik.

Anyagi jogunk szerint az örökös ipso jure szerzi meg az örökséget, anélkül hogy ehhez akár valamely nyilatkozata vagy cselekménye, akár valamely hatósági beavatkozás szükséges volna. Ennélfogva, valamint az örökösödési eljárásnak megindítása, — a hivatalos eljárásnak fentebb tárgyalt eseteitől eltekintve, — csupán az örökös kérelmére történhetik, az egyszer megindított örökösödési eljárás maga is az önjogú örökösök további dispositiója alá esik. Nem tűnik ki az 1894: XVI. t.-cz. egy rendelkezéséből sem, de nem is felelne meg alapelveinek, hogy az örökösök kérelmére megindult örökösödési eljárás már most kizárná az önjogú örökösök rendelkezési szabadságát és szükségképen az örökösök minőség és örökösök hatósági igazolásával kellene hogy befejeztessék.

Ennélfogva, ha az összes örökösök kérik, a megindított eljárás a bíróság által beszüntetendő. És ép így, ha az összes örökösök a tárgyalásról ismételt idézés daczára elmaradnak, nincsen helye örökösök minőségük és örökösök részeik hivatalból való megállapításának és a hagyaték hivatalból való átadásának, hanem a közjegyző jelentése alapján az eljárás beszüntetendő. Sem ez, sem pedig az, hogy az összes örökösök kérvénye folytán a már megindított örökösödési eljárás beszüntetendő, a törvényben ugyan világosan kimondva nincsen, de határozottan következik annak alapelveiből. Mert, egyes megállapított esetektől eltekintve, az 1894: XVI. t.-cz. szerint a hagyatéki eljárás nem kötelező, még akkor sem, ha annak megindítása egyszer kéreteit is. Természetesen épen nincsen ezzel kizárva, hogy az eljárás megindítását kért örökös ellen a közjegyzőnek díjai és költségei megállapíttassanak.

*

Összefoglalva a mondottakat, a 62. §-ban szabályozott eljárást arra az esetre, ha egy örökös sem jelenik meg a tárgyaláson, mint azt már a ministeri javaslat indokolása is kiemelte, az esetek különbözőségére való tekintettel különbözőképen kell alkalmazni. Nevezetesen:

1. ha nem önjogú örökös is van érdekelve, annak képviseléséről és megjelenéséről gondoskodni a gyám- vagy gondnokhatóságnak kötelességében és módjában áll, a meg nem jelenés tehát jogilag ki van zárva;

2. ha az örökösök mind önjogúak, de a hagyatékhoz ingatlan is tartozik, az örökösök és örökösök részeik hivatalból megállapítandók és a hagyatéki ingatlan hivatalból átadandó;

3. egyébként, vagyis ha az eljárás csak kérelemre indított meg és a hagyatékhoz ingatlan nem tartozik, az eljárás beszüntetendő.

Örökösödési eljárásunknak kezdettől fogva egyik legvitatottabb kérdését az alapelveknek megfelelően ezzel véltük megoldhatni.

(Folyt. köv.)

H. Sz.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

292. Ha felperes R. J. személyében főesküt tesz arra, hogy az A) alatti okirat szerint dr. . . . kezeihez letett 2000 forintot mindeddig vissza nem kapta, alperes köteles a felperesnek 4000 K tőkét stb. 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni. Ellenkező esetben felperes keresetével elutasítatik.

Indokok: Felperes az alperes tagadásával szemben az A) alatti okirattal beigazolta, hogy az r) alatti s alperesnek kamarailag kirendelt helyettese dr. . . . közjegyző-helyettes előtt 1891. augusztus 7-én kötött szerződés értelmében 1891. augusztus 20-án 2000 forintot oly föltétel mellett helyezett letétbe . . . közjegyző-helyettesnél, hogy azt akkor lesz jogában felvennie, ha és a mikor a Budapesten Révai-utca 16. sz. alatt fekvő s az E) alatti adásvevési szerződés tárgyát képező ingatlant terhelő kincstári, városi és átíratási illeték lefizetését igazolja.

Minthogy ezzel az okirattal szemben az alperesnek kell igazolnia, hogy felperes a 2000 forintot visszakapta, egyéb bizonyíték hiányában az alperes által a felperesnek erre a körülményre kínált s az általa elfogadott főesküt meg kellett ítélni.

Az eskü letétele esetén igazolva lévén, hogy felperes a 2000 forintot mindeddig vissza nem kapta, alperest annak meg, illetve visszafizetésére kellett kötelezni, mert a budapesti kir. közjegyzői kamarának 10843/1904. sz. alatt beérkezett értesítése szerint az A) alatti okirat keltekor dr. . . . az alperesnek az 1886 : VII. t.-cz. 6. §-a szerint kirendelt helyettesként működött; alperes pedig az ugyanezen törvénycikk 8. §-a alapján az általa választott helyettes eljárásáért közvetlenül felelős s mert felperes az f) alatti okirattal igazolta, hogy a letét felvételének a föltétele beállott.

Az eskü letétele esetében ellenben felperest keresetével el kellett utasítani, mert ebben az esetben igazolva van, hogy felperes a 2000 frt letétet már visszakapta.

Az A) alatti okiratot a kir. törvényszék azért fogadta el teljes bizonyítékul, mert alperes annak valódiságát nem vonta kétségbe s mert az a körülmény, hogy az okirat nem a közjegyzői törvény előírta formaságok betartásával állíttatott ki, alperest az előbb

hivatkozott törvényszakaszon alapuló vagyóni közvetlen felelőssége alól nem mentesíti. (Budapesti kir. törvényszék.)

Az elsőbiróság ítélete megváltoztattatik akként, hogy az elsőbiróság ítéletében részletezett egész marasztalási összegnek a megfizetésére az alperes feltétlenül köteleztetik.

Indokok: Az A) alatti okirat valódisága nem tagadtatván, bizonyítva van, hogy a felperes jogelőde dr. . . . közjegyzői helyettesnek letétként 2000 forintot lefizetett, abból pedig, hogy az okirat az alperes közjegyző pecsétjével van ellátva és abból az összefüggésből, amelyben ez a letét az E) alatti okirattal bizonyított, az alperes közjegyzőnél létrejött ügylettel áll, bizonyosnak veendő az is, hogy a nevezett közjegyzői helyettes ezt a letéti összeget ebben a minőségében vette fel; az a körülmény pedig, hogy az A) alatti okirat a felperesi jogelőd birtokában megmaradt, egymagában megczáfolja ama különben is határozatlanul előterjesztett védekezést, mintha ezt a letéti összeget felperes már megkapta volna.

Kétségtelen ugyan a felperes ebbeli határozott nyilatkozatából, hogy a kereseti igény nem ama kártérítési felelősségre van alapítva, amelylyel a közjegyző helyettese ténykedéseért felel, hanem tisztán a letéti szerződésre és bizonyos az is, hogy ez az összeg nem lett az 1874 : XXXV. t.-cz. 106. és 108. §§-ban megszabott módon letéve; azonban ennek és annak daczára, hogy az A) alatti okirat nélkülözvén az idézett törvény VI. fejezetében megállapított alakot, egyszerű magánokirat, mégis bizonyítottnak kell elfogadni, hogy a kérdéses pénzösszeg közjegyzői letétként adatott át és vétetett az alperes akkori helyettese által őrizetbe, mert az alperes nevezett helyettese a közjegyzői kamara értesítése szerint a jelzett időben mint az alperes közjegyzőnek az 1886 : VII. t.-cz. 6. §-a szerint kirendelt helyettese működött; ezzel szemben tehát az alperes arra, hogy a letéti szerződés nem a törvényben megszabott alakban jött létre, nem hivatkozhatik, hanem a letéti szerződés eme hiánya csak az alperes helyett eljáró helyettes és közvetve alperes rovására eshetik és a letéti összeg még annak daczára közjegyzői letétnek tekintendő, hogy a szabályszerű alakiságok mellőztettek.

Ennek következményeképp pedig a felperes azt az alperestől joggal igényelheti. Az elsőbiróság ítéletét tehát az előadottakból folyó változtatással helybenhagyni kellett. (Budapesti kir. tábla.)

A másodbiróság ítéletének megváltoztatásával, az elsőbiróság ítélete hagyatik helyben.

Indokok: Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 53. §-ának d) pontja szerint értékneműek őrizete a kir. közjegyző hatásköréhez tartozván, minthogy dr. a közjegyzői kamara átirata szerint a kereset-hez A) alatt mellékelt okirattal bizonyított letétel idejében alperesnek az 1886. évi VII t.-cz. 6. §-a értelmében kirendelt helyettese volt, alperes a kérdéses letétért ennek a törvénynek 8. §-ához képest vagyoni-
lag közvetlenül felelős.

Tekintettel azonban arra, hogy a letételről szóló elismervénynek a letevő birtokában létele egymagában nem bizonyíték arra, hogy a letét felperesnek dr. közjegyzői helyettes által nem fizettetett vissza: a pernek kimenetelét az alperes által kínált és a felperes által elfogadott főeskünek le- vagy le nem tételétől kellett függővé tenni. (Curia 1905. október 10. 7245/904 sz.)

*

293. A másodbiróság végzésének a zálogjog előjegyzése iránti kérelmet elutasító neheztelt rendelkezése helybenhagyatik, mert a bemutatott könyvkivonatra vezetett közjegyzői hitelesítési záradékban az 1874 : XXXV. t.-cz. 90. §-a 2. bekezdésében foglalt rendelkezéshez képest nincs igazolva az, hogy a könyv a törvényben előszabott módon vezetetik, már pedig ennek hiányában egyedül annak az igazolásával, hogy a könyv törvényes kellékekkel bír és hogy a könyvkivonat az üzleti könyvnek 24. lapján foglalt bejegyzésekkel szó- és számszerint teljesen megegyező — a könyvkivonat zálogjogelőjegyzés alapjául nem alkalmas okirat és mert továbbá a könyvkivonatban feltüntetett tételek, amint azt a másodbiróság indokolásában részletesen megjelölte, mind oly követelések, hogy ezekre nézve a könyvkivonatból meg nem állapítható az sem, hogy kereskedelmi ügyletből származnak-e, ennél fogva a másodbiróság a tkvi rendtartás 88. §-ának c) pontja értelmében a kért zálogjogi előjegyzést helyesen tagadta meg. (Curia 1905. szept. 21. 3445 sz.)

Hagyatéki eljárás.

294. A kir. ítélő-tábla az elsőbiróság végzésének azt az egyedül neheztelt részét, mely szerint Budapest székesfőváros azon megkeresésével, hogy a készpénz és értékpapírok felosztásával kir. közjegyző bizassék meg, elutasított és a felosztással . . . ügyvéd

bizatott meg, és ennek folytán a pesti magyar kereskedelmi banknál elhelyezett készpénz és értékpapírok a nevezett ügyvéd kezéhez utaltattak ki — megváltoztatja akként, hogy a felosztással kir. közjegyzőt rendel megbizatni és ehhez képest a nevezett banknál elhelyezett készpénz és értékpapírokat kir. közjegyző kezéhez utalja ki.

Mert az 1894. évi XVI. t.-cz. 71. § 6-ik bekezdése és a 72. § értelmében a gyámhatóság által jóváhagyott egyezség alapján hozható meg a hagyaték átadására, valamint a vagyon felosztására vonatkozó végzés.

Tekintettel azonban arra, hogy Budapest székesfőváros árvaszéke mint a kiskorú . . . gyámhatósága az összes érdekeltek között, bár a kiskorú gyámjának hozzájárulásával létesült azt a megállapodást, hogy a készpénz és értékpapírok felosztására . . . ügyvéd bizassék meg, 4235/8—1905. árv. számú határozatával jóvá nem hagyta, hanem a felosztással kir. közjegyző megbizását kérte, s minthogy a 43194/1895. számú igazságügyministeri rendelet 87. §-a szerint az értékek felosztására a kir. közjegyző küldendő ki, mindezeknél fogva az elsőbiróság végzésének fent megjelölt egyedül neheztelt részét a rendelkező részben említett módon megváltoztatni kellett. (Budapesti kir. tábla, 1905. okt. hó 25.9028. sz.)

*

295. A hagyatéki iratok szerint kétségtelen, hogy peres felek a . . . közjegyző által felvett jegyzőkönyvben létesített egyezség értelmében örökhagyó hagyatéka felett kiegyeztek. E közokirattal szemben a felperesek azt vitatták és kívánták bizonyítani, hogy az egyezség hatálya a jelen per tárgyát képező ingókra ki nem terjesztett, ami már abból is következik, hogy az egyezség csupán a leltározott ingóságokról tartalmaz rendelkezést, ellenben a jelen per tárgyát képező, a leltárba fel sem vett ingóságokat egy szóval sem érinti.

Minthogy azonban meg van állapítva, hogy a fenti egyezség oly időben jött létre, amikor a jelen per tárgyát képező ingóknak a hagyatékhoz való tartozása a felek közt már vitássá vált: a felpereseknek érvelése csak abban az esetben volna figyelembe vehető, ha magában az osztályegyezségben foglaltatnék az, hogy annak hatálya a leltárba fel nem vett és a jelen per tárgyát képező ingóságokra ki nem terjed; mert az 1894. évi XVI. t.-cz. 59. §-a értelmében az örökösök nincsenek ugyan elzárva attól, hogy a vitás

kérdések érintetlenül hagyásával csupán a nem vitás kérdések felett köthessék meg az osztályegyezséget, azonban az érintetlenül hagyott vitás kérdések az egyezségben megjelölendők. A peres felek között létrejött egyezség azonban ilyen megjelölést nélkülözvén, annak hatálya az egész hagyatéokra kiterjedőnek tekintendő; miért is ezekből az indokokból felpereseket keresetükkel helyesen utasította el az elsőbíróság. (Curia 1905. szeptember 7. 6056. sz.)

*

296. A kir. ítélőtábla az elsőbíróság végzésének azt a neheztelt részét, mely szerint a budapesti kir. ítélőtáblának 9740/903. P. sz. végzése alapján egy 10.000 koronáról és egy 4000 koronáról szóló okmány . . . ügyvédnek, mint a letevő képviselőjének kiutaltatott és azok kiszolgáltatására a m. kir. állampénztár mint birói letéthivatal utasított, helybenhagyja; mert ama okmányok az 1894. évi XVI. t.-cz. 15. és 49. §-ai, helyesen a 90. §-a értelmében rendeltettek el biztosításkép birói letétbe helyeztetni, az elsőbíróság 1902. Ö. 30/5. sz. végzésével, illetve a kir. ítélőtáblának 3116/903. P. sz. feloldó végzése folytán megtartott tárgyalás után hozott 1902. Ö. 30. 13. sz. elsőbírósági végzéssel.

Mint ahogy azonban a kir. ítélőtábla 9740/903. P. sz. végzésével, az 1902. Ö. 30/13. sz. zárlatot rendelő végzést megváltoztatta, s. mint ahogy továbbá az elsőbíróság által az 1904. évi XVI. t.-cz. 15. és 49. §-ai, helyesen 90. §-a értelmében hozott előleges biztosítást vagy zárlatot elrendelő végzéseket megváltoztató másodbírósági végzések ellen beadott további felfolyamodás az 1894. évi XVI. t.-cz. 124. § ötödik bekezdése értelmében, a kir. ítélőtábla mint másodbírósági határozatának foganatosítását nem gátolja, mindezeknél fogva az elsőbíróság törvényszerűen járt el akkor, amidőn a 9740/903. P. sz. másodbírói végzés foganatosításaként az említett okmányok kiutalása iránt intézkedett. (Budapesti kir. tábla 1904. január 31. 12374/903. sz.)

A felfolyamodás hivatalból visszautasítatik, mert a perreutasítás esetének beállta előtt, az 1894. XVI. t.-cz. 90. § alapján kért zárlat elrendelése kérdésében a másodbíróság végzése ellen a további felfolyamodás a felhívott törvény 124. §-ában foglalt rendelkezéssel ki van zárva. (Curia 1904. márczius hó 10. 1105. sz.)

*

297. A magánjogi szabályok szerint az esetben, ha az életbiztosítási kötvényben akár általánosságban, akár névszerint harmadik személy van kedvezményezettnek megnevezve, a biztosítási összegnek tulajdona az ügylet létrejöttétől kedvezményezettet illette, amely esetben az elhalt biztosított hagyatékául az esedékessé vált összeg nem tekinthető, amely jogszabály figyelembe vételével, az örökösödési eljárást szabályozó törvénynek végrehajtását tárgyzó 31194/1895. számú ig. ministeri. rendelet 49. §-ban foglalt rendelkezés szerint a leltárba a kötvény tartalma és értéke felveendő ugyan, de az értéke a leltári értékben hozzá nem számítandó; minthogy pedig Békés vármegye árvaszékének 59/1905. számú hivatalos értesítése szerint a 144373. sz. életbiztosítási kötvényben kedvezményezettként az örökhagyónak leánya Magda, esetleg biztosítottnak neje G. Janka voltak megnevezve és az előbb nevezett tényleg életben van, őt a kifizetett összeg tulajdonjogánál fogva és nem öröklés címén illeti, ez okokból kellett az elsőbíróság végzésének panaszolt részét megváltoztatni és annak folyományaként a tárgyalási díjat a rendelkező részben foglalt összegben megállapítani, mivel a közjegyzőt a díj csak a hagyatéknak leltári értéke után illeti meg, a biztosítási összeg pedig nem hagyatéki érték. (Nagyvárad kir. tábla.)

A felfolyamodás visszautasítatik, mert a másodbíróságnak a közjegyzői díjra vonatkozó neheztelt rendelkezése, mint az 1894. XVI. t.-cz. 121. §-án alapuló intézkedés, nem tartozik az idézett törvény 124. §-ban felsorolt, a hagyaték átadását tárgyzó 72., 76. §§-aiban meghatározott azon végzések közé, melyek ellen a további felfolyamodás meg van engedve. (Curia 1905. szeptember 21. 5483. sz.)

*

298. A hagyatéki eljárás folyamatba tételének kérelmezésére jogosított hitelező a hagyatékátadó végzés ellen jogorvoslattal nem élhet. (Curia 1905. szeptember 27. 7504. sz.)

*

299. Oly esetben, midőn az örökhagyó hátrahagyottjai az örökhagyó tulajdonául telekkönyvileg bejegyzett ingatlant, nem mint örökösök, hanem mint harmadik személyek, a törvényes örökös által tagadott vétel útján nyert tényleges birtoklásuk alapján igénylik; a tényleges birtoklás kérdése pedig a törvényes örökösnek a hagyatéki tárgyaláson tett nyilatkozata szerint vitásnak nem tekint-

hető, nem a törvényes örökös utasítandó perre, hanem a tényleges birtokosok utasítandók, hogy vagy kérjék az ingatlan tulajdonának az 1892:XXIX. t.-cz. értelmében nevükre leendő bejegyzését, vagy pedig keresetet indítsanak a törvényes örökös ellen az ingatlan tulajdonjoga iránt. (Curia 1905. október 4. 5600. sz.)

*

300. Az elsőbíróság végzése megváltoztatott akkép, hogy az intézkedések felfüggesztetnek arra az időre, amikor a templomalapítványról kiállított alapítólevél kormányhatósági jóváhagyással ellátva, a hagyatéki bírósághoz bemutatatik.

Indokok: A közczélú alapítványok létrejöttéhez — a birói gyakorlat szerint — az azok kezelése feletti legfelsőbb felügyeletre hivatott kormányhatóságnak a jóváhagyása szükségeltetvén, az alapítványi vagyon a kezelésre hivatottaknak csak a kormányhatósági jóváhagyás után adható ki. (Győri kir. tábla, 1905. április 5. 472. sz.)

A kir. tábla végzése megváltoztatott s az elsőbíróság végzésének az a rendelkezése hagyatik helyben, mely szerint a birói letérből M. K. plébánosnak, mint a templomalap kezelőjének kezéhez a drágaság, kötvény és értékpapír kiutaltatott stb., s mely szerint az ingatlanra vonatkozólag a végrendeleti örökösül kinevezett alapítvány tulajdonjogának bekeblezése iránt a telekkönyvi hatóság megkerestetett.

Indokok: Az örökös végrendelete szerint F—n építendő római kath. templom alapja javára hagyományozott hagyatéki vagyon egész összegében a templom felépítésére, tehát meghatározott célra lévén fordítandó, ez a hagyomány, mint a templom építésére szánt vagyon oly közczélú alapítvány tekintete alá nem esik, melynek létesítéséhez alapítólevél kiállítása és kormányhatósági jóváhagyás szükséges; az elsőbíróság tehát a hagyományozott hagyatéki vagyon átadása iránt helyesen határozott. (Curia 1905 október 4. 5664. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

301. Kérvényezők a kérvényhez hit. másolatban csatolt kereseti példány tartalma szerint a keresetet, mint a telekkönyvi előző tulajdonos jogutódai tulajdonképen az alperesként perbe vont S. Sámuelné telekkönyvi tulajdonos tulajdonjogának eredeti érvény-

telenség okából a törlése iránt indítják, és a kereset zárkérelmében foglalt az a kérelem, hogy a kereseti ingatlan a telekkönyvi előző A. Sándor tulajdonául kimondassék, illetve elhalálózása folytán kimondassék, hogy ez az ingatlan az ő hagyatékához tartozik, az előbbeni telekkönyvi állapot visszaállítását célozza, ami pedig azt a kérelmet illeti, hogy kimondassék az is, hogy ez az ingatlan az örökös örökösökéit illeti meg, ily általánosságban a kérelem csak a megállapítást célozza és a kereset tulajdonszerzésre irányultnak nem tekinthető.

A kereset tehát, habár tulajdoni keresetnek van is címezve, tartalmánál fogva mint törlési kereset a feljegyezhető keresetek közé tartozik. De mivel törlési kereset folytán a pernek telekkönyvi feljegyzését a telekkönyvi hatóság csak akkor rendelheti el, ha a felperesként fellépő kérvényező oly telekkönyvi érdekelt fél vagy annak jogutóda, aki az előbbi nyilvánkönyvi állapot helyreállítását kérheti, kérvényezők azonban ki nem mutatták azt, hogy ők a keresetet mint ily jogosult felek indították, illetve nem igazolták azt, hogy ők a telekkönyvi előző tulajdonos A. Sándornak örökösökéi: ennek hiányában pedig a perfeljegyzés iránti kérelem előterjesztésére jogosított feleknek nem tekinthetők (tkvi rendts 119. §), a másodbíróság elutasító végzése ez okból helybenhagyandó volt. (Curia 1905. szeptember 5. 7100. sz.)

*

302. A tkvi rdts. 3. §-ának 1. pontja szerint tkvi kiigazításnak mindaddig helye van, míg harmadik személyek további jogokat jóhiszemmel nem szereztek. Eszerint az a körülmény, hogy az orczy 14. sz. tjkv. átalakított, tekintettel arra, hogy az átalakításnak jogi hatálya az, hogy az átalakításkor bejegyzett ingatlanok a helyszíneléskor felvett ingatlanokat helyettesítik, nem gátolja a felperes keresetének jogalapját képező annak a kérdésnek érdemi elbírálását, hogy az említett tjkvben I. 1—9. sorszám alatt felvett ingatlanoknak megfelelő régi ingatlanok tévesen helyszíneltek-e az alperes javára, vagy sem? (Curia 1905. szeptember 14. 5480. sz.)

*

303. Az elsőbírósági végzésnek a tulajdoni jog korlátozására vonatkozó elutasító részét megváltoztatja és a C. 13. sorszám alatt a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete javára 600 K záloglevelekben folyósított kölcsöntőke és járulékaik erejéig bekeblezett jelzálogjogra vonatkozólag azt a tulajdoni korlátozást, hogy az adós

és jogutódai a fent körülírt zálogjogi ingatlanokat avagy ezeknek bármely részét sem a Magyar agrár- és járadékbanktól, sem pedig más az 1896 : V. t.-cz. értelmében kiváltságos szőlőkölcsönök adására jogosított intézettől felveendő kiváltságos jellegű szőlőkölcsönnek a biztosítására a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetének az engedélye nélkül le nem köthetik, feljegyeztetni rendeli. (Temesvári kir. tábla 1905. márczius 20. 684. sz.)

= V. ö. lapunk f. évi 6. számában 188. és 189. sz. alatt közölt határozatokat és az azokhoz ugyanott fűzött megjegyzést.

*

304. A szóban forgó előjegyzés a szatmárnémeti királyi törvényszék polgári osztályának 1879. évi 1991. P. szám alatt hozott ítélete, illetőleg ezt az ítéletet kipótló 7286/879. J. szám alatt hozott végzése alapján, tehát a telekkönyvi rendelet 92. §-ában foglalt jogszabály értelmében történt; ennél fogva az előjegyzés törlése csak akkor kérhető, ha folyamodó kimutatja, hogy az a bírói határozat, amelynek alapján a zálogjog előjegyzése történt, jogerős bírói határozattal hatályon kívül helyeztetett, minthogy azonban ezt folyamodó ki nem mutatta, a 99. § alapján a fenforgó esetben a kérdéses előjegyzés az igazolás elmulasztásának okából ki nem törölhető. (Debreczeni kir. tábla. 1905. augusztus 29. 2834. sz.)

*

305. A telekkönyvi rendtartás 88. § a) pontja szerint előjegyzésnek csak olyan adóslevelek alapján van helye, melyekben a követelés biztosítása legalább általában meg van engedve; annak b) pontja alapján csak akkor, ha a követelés lejárt; ámde a kérvény alapjául szolgáló A) alatti nyilatkozatban a 12,000 K-ás váltókövetelésnek biztosítása meg nem engedtetett, az okirat tartalmából pedig az, hogy a követelés, amelyért néhai M. J. készfizesi kezességet vállalt, már lejárt volna, ki nem tűnik; ezért a zálogjog előjegyzésének a kiskorú örökösökkel szemben helye nincsen. (Curia 1905. szeptember 28. 2147. sz., a pozsonyi kir. tábla indokainak hhagyásával.)

*

306. A telekkönyvi rendtartás 37. §-a értelmében csak oly okiratok szolgálhatnak előjegyzés alapjául, melyek a 63. stb. §§-ok általános rendelkezéseinek megfelelnek és a polgári törvénykezési rendtartás szabályai szerint bizonyítékul szolgálhatnak. A kereske-

dőknek szabályszerűen vezetett könyvei az 1875 : XXXVII. t.-cz. 31. §-a alapján részbizonyítékot csak azok ellen képeznek, akik vele szemben közvetlen adósként vannak kötelezve, de nem képeznek még részbizonyítékot sem oly harmadik személyek ellen, kik nem az 1875 : XXXVII. t.-cz. 25. §-a alapján elkönnyvelhető kereskedelmi ügyletből, hanem a könyvekbe adósként bevezetett személy kereskedelmi ügylete mellett külön jogügylettel elvállalt kötelezettségből folyóan akár mint készfizeső, akár mint egyszerű kezesek vannak kötelezve.

Ennélfogva, minthogy D. H.-né a kérvényhez csatolt hiteles könyvkivonat szerint D. H.-et egyenes adósként terhelő kötelezettségeért elvállalt készfizeső kezesség folytán, mint készfizeső kezes van a folyó számlakönyvbe bejegyezve és minthogy e bejegyzés, a fentebb felhozottak szerint ellene sem a kötelezettségi viszonyt, sem abból folyóan a követelés valódiságát és lejártát még részbizonyíték erejével sem támogatja: a könyvkivonat alapján D. H.-né ingatlan vagyonára a tkvi rendtartás 88. § c) pontja szerint a zálogjog előjegyzése el nem rendelhető. Ez okból az elsőbíróság végzésének megváltoztatásával, a kérvényezőt kérelmével elutasítani kellett. Ellenben a D. H.-nének okozott felfolyamodási költségben nem marasztalható, mert telekkönyvi kérvényi ügyekben költségben való marasztalásnak nincs helye. (Curia 1905. szeptember 5. 5848/1905. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

307. Folyamodó részvénytársaság már 1904. szeptember havában történt megalakulásakor „Nemzetközi“ jelzővel kérte czégét bejegyeztetni. A kir. törvényszék azonban ezen jelzőnek a czégben való használatát meg nem engedte, mert 85067/1904. szám alatt hozott végzése szerint úgy találta, hogy az említett jelző a czégvalódiság elvének meg nem felel. A kir. törvényszéknek 46095/1905. sz. a. hozott végzése szerint pedig a folyamodó utólag igazolta ugyan, hogy vállalata nemzetközi jelleggel bír s hogy ennél fogva a czégvalódiság elvének szempontjából nincs akadálya annak, hogy folyamodó a „nemzetközi“ jelzőt, mint vállalatának jellegét, közelebb-ről meghatározó toldatot czégébe fölvehesse, de az említett jelzővel kiegészített új czégnek bejegyzését a kir. törvényszék mégis megtagadta abból az okból, mert a felvenni kívánt új czég hasonlít egy

időközben már bejegyzett más céghez s ez a hasonlóság a közön-ség megtévesztésére szolgáltatna okot.

Mérvadó szempont ugyan, hogy a fölvenni kívánt új cég valamely már bejegyzett más céghez a megtévesztésre alkalmas módon ne hasonlítson, de azt is figyelembe kell venni, hogy a kereskedelmi forgalomban csekély különbségek is lényegeseknek tekintetnek s mindig a konkrét eset körülményei szerint kell alkalmazni a kereskedelmi törvény 17. §-ban foglalt azt az irányadó rendelkezést, hogy minden új cégnek az ama helyen már létező és a kereskedelmi cégjegyzékbe bevezetett cégtől világosan különböznie kell. Miután pedig a már bejegyzett „Nemzetközi Szállítmányozó társulat Részvénytársaság magyarországi fiókja Budapest” cég világosan különbözik a folyamodó által bejegyezni kért: Nemzetközi szállítmányozási részvénytársaság cégtől, és pedig nemcsak azért, hogy a már bejegyzett cégben használt „társulat” szó a folyamodó által bejegyezni kért új cégbe fölveve nincs, s hogy a már bejegyzett cégben: „szállítmányozó”, a bejegyezni kért új cégbe pedig: — szállítmányozási — megjelölés fordul elő, hanem még azért is, hogy a már bejegyzett másik cégnek fönt idézett szövegéből az is kitűnik, hogy ennek a cégnek főtelepe nem Budapesten van, hanem a külföldi főtelepnek itt csupán fiókja van bejegyezve, holott a folyamodó által bejegyezni kért cég a már bejegyzett másik cégtől világosan különbözik, ki kellett mondani, hogy magában véve az a hasonlatosság, mely abban áll, hogy a bejegyezni kért cégnek szövegében a kereskedelmi törvény 14. §-a szerint különben sem nélkülözhető: „részvénytársaság” megjelölésen kívül a már bejegyzett másik cégnek szövegében még egy teljesen azonos szó, t. i. a „nemzetközi” jelző is előfordul: a kért bejegyzés megtagadására törvényes alapul nem szolgálhat. (Budapesti kir. tábla 1905. szeptember 14. 2406 sz.)

*

308. Férjes nő csak úgy használhatja nevét cégül, hogy férjes minősége kitűnjék. Minthogy pedig folyamodó férjes nő, a bejegyezni kért „W. E. fiai utóda V. Laura” cég ennek a követelménynek nem felel meg. (Budapesti kir. tábla 1905. szeptember 12. 2589. sz.)

*

309. A K. T. 193. §-a értelmében a részvénytársaság képviselőivel az igazgatókon kívül más társasági hivatalnokok is megbízhatók.

Az a körülmény pedig, hogy az alapszabály módosított 3. §-a szerint a cégjegyzéssel megbízott tisztviselők némelyike igazgatóhelyettesi címmel van felruházva és hogy a cégjegyzés érvényessége némely esetben attól van feltételezve, hogy a céget jegyző tisztviselők egyike igazgatóhelyettesi címmel legyen felruházva, feltételezi ugyan, hogy az illető tisztviselő igazgatóhelyettesi címe a cégjegyzékbe bevezetessék, de nem gátolja az alapszabálymódosítás bejegyzését, mert az igazgatóhelyettesi címnek a cégjegyzékbe való bevezetését semmiféle törvényes rendelkezés nem zárja ki.

Ennélfogva az elsőbíróság végzésének megváltoztatásával, az alapszabálymódosítás bejegyzését el kellett rendelni. (Budapesti kir. tábla 1905. szeptember 28. 2593. sz.)

*

310. Egy és ugyanazon cég alatt folytatott több kereskedelmi telep számára csak az összes telepekre kiterjedő jogkörrel rendelhető cégvezető; ehhez képest a főtelepnél bejegyzett cégvezetői felhatalmazásnak hatálya a fióktelepekre is kiterjed; miért is ez a cégvezetői felhatalmazás, a kereskedelmi törvény 41. §-ának rendelkezésénél fogva a fióktelep cégjegyzékébe is bejegyzendő. (Budapesti kir. tábla 1905. szeptember 19. 2587. sz.)

*

311. Tekintve, hogy a kereseti váltó üres forgatmányokkal ruháztatott át;

tekintve, hogy a jelen ily esetben, amidőn t. i. a váltójogi átruházás ezen forgatmány útján történik, annak a bizonyítása, miszerint a kifogásoló alpereseknek, mint forgatóknak neve fölött előforduló „ohne Protest” óváselengedési nyilatkozat alperesek által, vagy megbízásukból vezetett a váltóra, alperesek tagadása ellenében felperest terhelté, felperes azonban ezt mivel sem bizonyította;

tekintve, hogy e szerint az óvásnak alperesek részéről történt elengedése bizonyítva nem lévén, felperes visszkereseti jogának fentartása szempontjából a V. t. 44. §-a értelmében óvás felvétele lett volna szükséges, ami azonban nem történt s ekként felperes visszkereseti joga alperesekkel szemben elenyészett:

az alsóbíróságok ítéleteinek megváltoztatásával felperest a kifogásoló alperesekkel szemben keresetével elutasítani kellett. (Curia 1905. márczius 15. 802/904. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

312. A végrendelet létezésének jogszerű megállapítása esetében, ennek a végrendelet akaratán kívül fekvő okokból történt megsemmisülése nem vezethet a felperes által elfoglalt azon jogi álláspont helyességére, hogy a végrendelet előmutatása nélkül a végrendeleti örökös igényétől feltétlenül elzártnék, mert a bírósági gyakorlatban érvényre jutott jogszabály szerint a végrendeletben foglalt intézkedések hatálya nincs mindenkor függővé téve a végrendelet meglététől: hanem a végrendelet hiányzása ép úgy, mint a végrendeletnek érvényességében való megtámadásának esete azt a kötelezettséget rója a végrendeletre hivatkozó félre, hogy az elveszett végrendelet tartalmát és törvényszerű alaki kellékeinek fennforgását igazolja. A jelen perbeli esetben felperes nem is vonja kétségbe, miszerint néhai N. örökhagyó végrendeletének tartalmát az atyjától N. M.-tól öröklött vagyona alperesnek kizárólagos örökösül kijelölése képezte. De hogy tényleg ily tartalmú intézkedést foglalt magában örökhagyó végrendelete, azt a végrendeleti tanúk vallomása egyébként is kétségen kívül bizonyítja. Ami már most annak a kérdésnek elbírálását illeti, hogy a végrendelet a törvényes alakosságok betartása mellett jött-e létre, vagy nem, erre nézve az alábbi adatokban találja fel a kir. törvényszék a jogszerű bizonyosságot; R. községi bíró, Gy. hites és P. tanúk lényegében egyező vallomásával bizonyítja, hogy a betegségben szenvedő, de azért teljes értelmességgel rendelkezett N. halála előtt 2—3 hónappal jelenlétükben és H. törvénybíró, valamint a már elhalt F. és B. jelentésében, mindannyian mint végrendeleti tanúk előtt azt az írásba foglalni kívánt végakaratát jelentette ki, hogy apjától öröklött minden vagyonát édesanyjára az alperesre hagyja, amely végakaratát F. közjegyző azonnal írásba foglalta és az említett végrendeleti tanúk együttes jelenlétében végrendelet előtt felolvasta, ki azt végrendeletének elfogadta. A most nevezett tanúk vallomása bizonyosságot nyújt arra nézve is, hogy az írni és olvasni tudott örökhagyó a végrendeletet aláírta, majd azt a fent elősorolt végrendeleti tanúk is ellátták aláírásaikkal. R. községi bíró tanu vallomásából pedig még az a tény is kitűnik, hogy a végrendelet törvényszabta lefolyását F. közjegyző a végrendeleten igazolta. Minthogy pedig a felderített tények alapján megállapítható úgy a végrendelet tartalma, mint az annak alkotásánál megkívánt törvényes

alakosságok betartása, nemkülönben ezen végrendeletnek örökhagyó szándéka nélkül való megsemmisülése: ezért az ági öröklés jogán fellépett felperes keresetét elutasítani kellett. (Curia 1905. szeptember 19. 6669. sz.)

*

313. A végrendeleti végrehajtó a hagyaték nevében perek vitelére az osztrák polgári tkv. 1008. §-a értelmében ehhez szükséges külön meghatalmazás nélkül jogosítva nincs. (Erdélyi eset. Curia 1905. október 5. 6980/1904. sz.)

*

314. Első- és másodrendű alperesek-, mint megajándékozottaknak, felperes köteles részének kiegészítése iránti egyetemleges marasztalására vonatkozó rendelkezésében mindkét albirósági ítélet megváltoztatott. A perben felperes s a védekezett elsőrendű alperes közt a vita főtárgya az volt hogy ő felperes köteles részének kiegészítéséért másodrendű alperessel egyetemleges kötelezettséggel nem felelős.

Az egyetemleges kötelezettség csakis szerződésen, vagy törvényen alapulhat; minthogy első- és másodrendű alperesek részére különböző időben tett ajánlkozási szerződésekkel külön, egymástól független jogügylet alkottatott; és minthogy olyan törvény nincs, mely a különböző időben megajándékozottak közt, akár az ajándékozó, akár harmadik személyekkel szemben egyetemleges kötelezettséget állapítana meg: arra nézve, hogy felperes javára első- és másodrendű alperesek egyetemleges kötelezettsége megállapítható, jogalap nincs.

De nem létesít egyetemleges kötelezettséget a peres felek közt fennálló kötelesrész kielégítési jogviszony sem: mert abból, hogy vagyonával a kötelesrész sérelme nélkül mindenki szabadon rendelkezhetik, következik, hogy többszörös ajándékozás esetén, a kötelesrészt az a megajándékozott tartozik kiszolgáltatni, kinek megajándékozásával az, t. i. a kötelesrész megsértetett. A jelen esetben néhai V. I. összes vagyona az ajándékozás előtt 9166 korona értéket képviselvén, az elsőrendű alperes részére 1895. július 18-án tett ajándékozással, a kötelesrész alapjául szolgáló értékből 823 kor. vonatott el, az alperes tehát a kötelesrész kielégítéséül szolgáló tömegbe azt az összeget tartoznék beszolgáltatni, a tömegnek még hiányzó többi 3760 kor. része pedig a hagyatékul maradt 1000, s a másodrendű alperesnek 1900. február 3-án ajándékozott 2760 kor.

értékű javak értékéből volna kiegészítendő. Ennélfogva felperes kötelesrészének kiegészítéséhez elsőrendű alperes 895 kor. 75 fill.: 823, és másodrendű alperes 895 kor. 75 fill.: 2760 arányban köteles volna hozzájárulni.

Tekintve azonban, hogy elsőrendű alperes elleniratában azt jelentette ki, hogy felperes kötelesrésze kiegészítésének kötelezettsége őt II-od rendű alperessel együttesen, abban az arányban terheli, minőben az örökhagyó részéről kedvezményben részesültek és felperes követelésének ilyen arányban kifizetésére késznek nyilatkozott; és tekintve, hogy e nyilatkozathoz és kijelentéshez a nem védekezett másodrendű alperes, mint ránézve kedvezőhöz, az 1868: LIV. t.-cz. 112. §-a értelmében hozzájárultnak tartandó; a felperes kötelesrésze kiegészítésére I. és II. r. alperes ebben az arányban volt kötelezendő s ez arány szerint elsőrendű alperesre 5406 kor. után 593 kor., és másodrendű alperesre 2760 kor. után 302 kor. 76 fillér esik. (Curia 1905. szeptember 5. 1192. sz.)

*

315. A tényállás szerint néh. V. A., a felpereseknek atyja és az alperesnek férje után egy borbélyüzlet maradt, amelyet annak halála után annak özvegye, az alperes tovább folytatott. Az alperes ezt az üzletet 1901-ben V. J.-nek eladta, akitől az üzlet berendezéséért és átengedéséért 2400 koronát kapott.

Megállapított, hogy az üzlet berendezése, 50 kor. 40 fill.-rel értékelve, felvétellett a hagyatéki leltárba és hogy ez a berendezés tényleg legfeljebb 100 K-t ért; továbbá, hogy a 2400 kor. főleg az „üzlet“ átengedéséért fizettetett.

A felperesek keresete arra irányul, hogy a vételár néh. V. A. hagyatékául állapíttassék meg és annak $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{5}$ része nekik mint örökösöknek ítéltsék meg.

Az alperes a felperesek keresete ellen elsősorban azt a kifogást emelte, hogy néh. V. A. halála után a borbélyüzlet megszűnt létezni és így az üzlet, amelyet ő folytatott, már nem a néh. V. A. üzlete, hanem saját üzlete volt.

Az alperesnek ez a kifogása megállható alappal nem bír, mert a borbélyüzlet néh. V. A.-é volt, alperes pedig, mint annak az özvegye, ezt az üzletet folytatta, amit az 1884. évi XVII. t.-cz. 40. §-a szerint minden bejelentés nélkül megtehetett és nem új üzletet nyitott; az az üzlet tehát azáltal, hogy néh. V. A. halála után az alperes mint annak özvegye folytatta, még nem vált az ő tulaj-

donává, hanem az továbbra is néhai V. A. hagyatéka maradt, amelynek helyébe az eladás folytán most már annak a vételára lépett.

Minthogy felperesek . . . bizonyították azt, hogy néh. V. A. hagyatékára $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{5}$ részben ők az örökösök, ennélfogva a felperesek jogosan igénylik, hogy a 2400 kor. vételárnak őket megillető $\frac{2}{5}$ részét, vagyis 960 koronát az alperes nekik megfizesse. (Curia 1905. augusztus 29. 1281/1904. sz.)

*

316. A közjegyzői okiraton alapuló öröklési igényről való lemondás érvényességéhez az 1876: XVI. t.-cz. 35. §-ában meghatározott alakszerűségek nem kívántatnak, erre elegendő a közjegyzői kiadványra vezetett lemondó nyilatkozat aláírása. (Curia 1905. szeptember 19. 6647/1904. sz.)

*

317. Birói gyakorlat szerint az anyag vagyonában törvényes leszármazók léte esetén is a törvénytelen gyermeket is megilletvén az örökösödési jog, erre való tekintettel a felpereseket az ajándékozottnak megállapított 300 K értékű törvényes osztályrész címén nem 418, hanem tekintettel I. r. alperesnek is örökösödési jogára, $\frac{4}{10}$, vagyis 120 K illeti meg. (Curia 1905. szeptember hó 27. 6059/1904. sz.)

*

318. Az ideiglenes törvénykezési szabályok és az ezek alapján kifejlődött állandó joggyakorlat értelmében a törvényes örökösödés alapját a véroközösség képezvén, a házasság tartama alatt született gyermekeknek a házassági viszonynál fogva apának vélelmezendő férj utáni törvényes örökösödési joga is a véroközösséghez és így ahhoz az előfeltételhez van kötve, hogy a gyermekek valóban a törvényes házasságból származottak legyenek; az az általános jogszabály tehát, hogy a házasság tartama alatt született gyermekek családi állását közvetlenül és minden irányban érintő törvénytelenítési perek folyamatba tételére rendszerint csak a férjnek van meg a kereseti jogosultsága s ez a különben személyhez kötött jog csak akkor száll át az örökösökre, ha a férj a per megindításában bármi oknál fogva akadályozva volt: az örökösödési perekre nem alkalmazható, az örökösödés szabad érvényesítését nem akadályozhatja és így nem zárja ki a férj örökösének azt a jogát sem, hogy a házasság tartama alatt a házassági kötelékben

elő nőtől származott gyermek születésének törvényességét keresettel megtámadják annak a bebizonyítása végett, hogy az elhalt férj hagyatékában való törvényes örökösödési jog nem az örökhagyó házasságának tartama alatt annak nejétől született gyermeket, hanem végrendelet és törvényes leszármazó örökös hiányában őket illeti meg. Ennélfogva a másodbiróság ítélete a kereseti jogosultság kérdésében ezekből az okokból helyben volt hagyandó.

A per érdemére vonatkozó többi része pedig vonatkozó indokai alapján s főleg azért hagyatott helyben, mert a másodbiróság ítéletének indokolásában felhozott s a Curia által is szabadon mérlegelt összefüggő és egymást kiegészítő bizonyítékok alapján az örökhagyó L. Pál apasága teljesen kizártnak tekinthető. Önként értetődő azonban, hogy a kiskorú elsőrendű alperes születésének törvénytelenége ebben a perben csak a vitássá vált örökösödési jogviszony szabályozása céljából mondatott ki. (Curia 1905. okt. 3. 4749/1904 sz.)

*

319. Ha az özvegy elhunyt férje házához készpénzt, hozományt vitt, erről a férj szabadon rendelkezhetett, a nőnek pedig csak az a joga nyílt, hogy ezt az összeget férje hagyatékából követelhesse, azonban erre a követelésre más hitelező követelése előtt elsőbbséggel nem bírván, azt az örökösök ellen csak úgy érvényesítheti, mint bármely más hitelező. (Curia 1905. szeptember 12. 101. sz.)

*

320. Felperesek az 1840: VIII. t.-cz. alapján kérték alperesnek 1899. december 17-én elhalt atyjuk V. G. utáni özvegyi haszonélvezeti jogát korlátozni. Ezen keresetükkel azonban elutasítandók voltak.

A becsatolt halotti anyakönyvi és házassági anyakönyvi kivonatok és a per összes adataiból kétségtelen ugyanis, hogy úgy örökhagyó V. G., mint özvegye V. S. alperes túrkevei illetőségűek és lakosok, tehát kúnok.

Az id. törv. szab. 17. §-a értelmében pedig a jászkúnokra nézve érvényben tartott V. statutum 1. §-a szerint az özvegy nő, míg férje nevét viseli, annak javaiban bentmarad, az özvegyi jog korlátozásáról ellenben a hivatkozott statutum nem intézkedik, ezzel, mint érvényben álló jogszabálylyal szemben tehát a jászkúnokra ki nem ható 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a alkalmazásának

helye nincs, s így a jászkúnoknál az özvegyi jog korlátozásának sincs helye.

Özvegy V. S. alperesnek közszerzemény iránti viszonykeresete is elutasítandó volt, mert az id. törvény szab. 13. §-a értelmében a közszerzeményre nézve fentartott jászkún statutumok alapján kifejlődött gyakorlat szerint, tekintettel a IV. és V. statutum értelmében a férjet a szerzett vagyon felett megillető korlátlan rendelkezési jogra, főszerzőnek a férj tekintendő s az asszonynak közszerzői joga nincs, ily jogot tehát alperes nem érvényesíthet, s mert a férj, korlátlan rendelkezési joga alapján, szerzett vagyont gyermekeinek kiadhatta, az özvegyi jog pedig csak a tényleg hagyatékot képező vagyonokra gyakorolható. (Curia 1905. október 3. 7259/1904. sz., a budapesti kir. tábla ítéleti indokainak hagyásával.)

*

321. A per adatai szerint a felek a házasságot Magyarországon kötve, bár felperes saját állítása szerint nem magyar állampolgár, ellenkező kikötés állítása és igazolása hiányában, a felek közti házassági viszonyból származó vagyoni jogi kérdések elbírálása szempontjából a magyar törvények irányadók. Felperes maga azt adja elő, hogy a közte és alperes között kötött házassági kötelék bíróság felbontva vagy érvénytelenítve nem lett.

Minthogy pedig a magyar jogszabály szerint a közszerzemény iránti igények mindaddig, míg a házastársak közti házasság bíróság felbontva vagy érvénytelenítve nem lett, avagy az halál folytán meg nem szűnt, nem érvényesíthetők.

Minthogy a házassági életközösség megszüntetése nem bír azzal a megkivánt jogi hatálylyal, amely a házasság bíróság felbontásához fűződik s így az életközösség megszüntetésére felperes sikerrel nem hivatkozhatik, mindezek folytán, mellőzve a bizonyítást abban az irányban, vajjon a kérdéses ingatlanok tényleg a házasság tartama alatt felperes pénzén szereztettek-e, a keresetet mint időelőtti elutasítani kellett. (Pestvidéki kir. tszék.)

Annak előrebocsátásával, hogy a jelen esetben a magyar magánjog szabályai azért alkalmazandók, mert az ideiglenes törv. szab. 21. §-a szerint az ingatlan dolgokat tárgyazó jogviszonyok azon terület joga szerint ítélandók meg, amelyen az ingatlan fekszik, az elsőbiróság ítélete a kereset időelőttiségére vonatkozó indokából,

a m. kir. Curia 41. sz. polg. döntvényének felhívásával volt helybenhagyandó. (Budapesti kir. tábla.)

(Curia 1905. szeptember 6. 416. sz. a. helybenhagyja.)

*

322. Felperes tömeggondnok az 1881. évi XVII. t.-cz. § 1. pontja alapján kérte a közadós anya és felperes leánya között létrejött ajándékozási jogügylet érvénytelenítését és az átruházott ingatlanra alperes javára bekebelezett tulajdonjog törlesztését.

Alperes beismerte, hogy a fenti, közte mint leány és közadós, mint anya között létrejött jogügylet visszteher nélküli volt, de . . . azt állította, hogy . . . ezen ingatlan-illetőségeket hozományul kapta és ekként ezen ajándékozás csak szokásos ajándékot képezett.

Tekintve azonban, hogy . . . hozomány adása a szülő részéről visszteher nélkül kötött ügyletet képez (Curia 528/891.) és semmiestre sem tekinthető az 1881 : XVII. t.-cz. 1. §-ában megjelölt szokásos ajándéknak: felperes jogosítva van ezen jogügyletet megtámadni, miért is a keresetnek helyt adva, azt a csődhitelzőkkel szemben érvénytelennek kimondani kellett.

Mint ahogy azonban a megtámadási kereset csak a közadósnak a hitelezők érdekére hátrányos jogcselekményének megtagadására és érvénytelenítésére irányulhat és annak tárgya csak a hitelezőkkel szemben való érvénytelenség lehet, felperest az ajándékozási szerződés alapján eszközölt tulajdonjogi bekebelezés törlesztésére irányuló kereseti kérelmével elutasítani, alperest csakis annak tűrésére, hogy ezen ingatlan-illetőségek a csődtömeg javára értékesíttessenek, kötelezni és felperest ezen körülmény telekkönyvi feljegyzésének kérelmezhetésére feljogosítani kellett. (Budapesti kir. tábla 1905. július 17. 1748. sz.)

A megállapított körülményekből nyilvánvaló, hogy az ingatlanok nem képezték alperes hozományát és így mellőzve ezúttal annak a kérdésnek elbírálását, vajjon a hozomány minden körülmény közt visszteher nélküli ajándékozást képez-e, a másodbiróság ítélete az itt felhozott és ezekkel nem ellenkező felhozott és felhívott egyéb indokai alapján hagyatott helyben. (Curia 1905. október 11. 1240. v. sz.)

*

323. Az 1894. évi XXXI. t.-cz. 95. §-a rendeli, hogy a közös gyermekek tartása és neveltetése költségeit mindkét szülő jövedelme arányában köteles fedezni, ha erre a gyermekek vagyonának a

jövedelme elégtelen. Ugyanezen t.-cz. 97. §-a pedig azt rendeli, hogy az esetben, ha a bíró a házasságot felbontó ítéletben a gyermekek elhelyezése és tartása felől határozott, de határozata a megváltozott körülmények következtében a gyermekek érdekeinek többé meg nem felel, a gyámhatóság a birói határozattól eltérőleg intézkedhetik.

A törvény eme rendelkezéseiből tehát kétségtelen, hogy az illetékes gyámhatóság a gyermekek tartása kérdésében úgy a birói ítélettől, valamint a felek közt létrejött és a birói ítéletnek alapul szolgált egyezségtől eltérő intézkedést tehet és amennyiben — mint jelen esetben is — figyelemmel a peres felek közt a gyermekek tartása kérdésében létrejött C) alatti egyezségre, annak tartalmától eltérően felperesnek a gyermekek tartásához való hozzájárulását, ami különben törvényen is alapszik — megállapította, ezen megállapítás következményeként nem állott elő felperesnek joga ahhoz, hogy alperestől megtéríttetni kívánhassa azt az összeget, amit felperes a törvény rendelkezéseivel is egyező gyámhatósági határozat következtében a gyermekek tartására kifizetni köteles, ha mindjárt a C) alattiban alperes a gyermekek tartását sajátjából viselni is kötelezte magát és pedig annál kevésbé, mert a C) alatti tartalmából is kitűnik, hogy alperes a tartási kötelezettséget csakis a gyermekek érdekében vállalta magára, nem pedig a gyermekek eltartása céljából felperes által kiszolgáltatott ellenérték fejében, amint ezt a másodbiróság ítéletében erre nézve felhozott és ehelyütt is elfogadott indokaiban kifejtette. (Curia 1905. október 5. 1031 sz.)

*

324. A kereseti előadás szerint alperes alkalmazottjai azt a cselekményt, melyből folyólag felperes kárigényt támaszt, külföldön követték el; így tekintettel arra, hogy alperes cégnek főtelepe külföldön van s belföldön csak fiókteleppel bír, hazai bíróság illetékessége meg nem állapítható, mert a prts. 33. §-ában, úgy a keresk. törv. 221. §. 4. és 6. pontjában, valamint az 1878. évi XXII. t.-cz. 2. §-ában foglalt rendelkezések helyes értelme szerint, a külföldi társaság csakis a magyar állam területén levő fióktelepének ügyletei vagy jogcselekvényeiből keletkező igények tekintetében perelhető hazai bíróság előtt, a kereseti igény pedig nem ily ügyletből vagy jogcselekvényből, hanem a társaság alkalmazottjainak külföldön állítólag elkövetett vétkes cselekményéből kifolyólag van támasztva, tehát nem lehet szó a belföldi fióktelep kép-

viselőségének ügylete vagy jogcselekvényéről még az esetben sem, ha az illető alkalmazottak a fióktelephez voltak szolgálatra beosztva s a fióktelephez beosztott gőzösön hajózva jártak el vétkesen. (Budapesti kir. tábla 1905. szeptember 6. 7949. sz.)

*

325. A kereskedelmi könyvekkel való bizonyítást, ideértve az eljárás módját is, rendes polgári perekben az 1875:XXXVII. t.-cz.-nek az 1893:XVIII. t.-cz. 75. és 215. §§-aival fentartott és a rendes eljárásra is kiterjesztett 31—36. §§-ai és 1868:LIV. t.-cz.-nek az 1893:XVIII. t.-cz. 80. §-ával az eljárásra vonatkozó részükben fentartott 173—178. §§-ai szabályozzák, még pedig a kereskedelmi könyvek jogi természetére figyelemmel úgy a bizonyító erő, mint a bizonyítás megengedhetősége és a bizonyítás módjára nézve az okiratokkal való bizonyítás szabályaitól teljesen eltérőleg. Miután pedig az 1868:LIV. t.-czikk 188. §-a ezen szabályok keretén kívül az okiratokkal való bizonyítás egy külön nemét állapít meg, ennek rendelkezései a kereskedelmi könyvekkel való bizonyítás esetében nem alkalmazhatók.

A kereskedelmi könyvekkel való bizonyítás fent kiemelt szabályai alul az 1875:XXXVII. t.-cz. 36. §-a örökösödés esetére sem állapít meg kivételt; mindezek folytán a könyvekkel való bizonyítás céljából az 1868:LIV. t.-cz. 188. §-a alapján indított alkeresetükkel felpereseket az elsőbíróság végzésének megváltoztatása mellett elutasítani kellett. (Curia 1905. október 4. 2312. sz.)

*

326. Az árverési eljárásnak hivatalból való megsemmisítésére a bíróság hivatva még abban az esetben sincs, ha nyilvánvaló, hogy a kiküldött a 179. § c—g) pontjainak valamelyike ellen vétett, vagy hogy az eljárás az idézett § a), b) pontjainak valamelyikébe ütközik. (Budapesti kir. tábla 1905. okt. 4. 8436. sz.)

*

327. Köztörvényi gyakorlatunk szerint a házasságon kívül nemzett gyermek és a természetes atya egymásnak nem „rokonai” s ekként az ilyen viszonyból származó gyermek részére a természetes atya — a végrehajtást szenvedő — ellen megítélt tartásdíjra vezetett végrehajtást illetőleg, a 61. és 62. § korlátozó intézkedése alól kivételt megállapító 63. §-ban foglalt rendelkezés nem alkalmazható. (Budapesti kir. tábla 1905. október 5. 8244. sz.)

*

328. Az a kérdés, hogy valamely dolog ingónak vagy ingatlanak vagy tartozéknak tekintendő-e, jogkérdésre vonatkozik, amely a dolognak tényleges állapotából ítélendő meg. Tartozéknak tekintendő az a dolog, amely a földologgal olyan állandó kapcsolatba hozatik, hogy annak céljaira szolgál. Ez értelemben a mezőgazdasági birtokon épített magtárak és csűr még akkor is, ha ezek csak a földön fekvő gerenda-alapzattal bírnak, a mezőgazdasági birtok tartozékai. Nem változtat ezen jogi álláson az, hogy a magtáraknak és csűrnek ingók módjára lefoglalása ellen az ingatlan volt tulajdonosa és a felperes mint a foglaláskor már jelzálogos hitelező jogorvoslattal nem élt, mert a foglalás elleni jogorvoslatnak célja csak a foglalási eljárás szabályos vagy szabálytalan voltának eldöntése volna és az e célú jogorvoslat elmulasztása az igénykeresetnek útját nem állja. (Curia 1905. október 4. I. G. 144. sz.)

*

329. A per adataiból és a csatolt anyakönyvi kivonatból kitűnik, hogy felhívó felperes és a felhívott ismeretlen tartózkodású alperes H., helyesebben H. M. egy anyától, H., szül. Sz. T.-től származnak ugyan, azonban míg a felhívott H. M. a közös anyának törvényes gyermeke, addig a felhívó felperes házasságon kívül született s így törvénytelen származású.

Birói gyakorlatunk értelmében a törvénytelen gyermek csak édes anyja után bírván törvényes öröklési joggal, jelen esetben féltestvér, a felhívott H. M. holtta nyilvánítása iránti kereseti jogosultság felperest csak anyja jogán és csak akkor illethetné meg az 1868:LIV. t.-cz. 523. §-ának b) pontja alapján, ha a felhívottnak vagyona örökösödés útján a közös anyára ennek életében átszállhatott volna, úgy de ez ki van zárva; mert felhívott H. M. a csatolt helyhatósági bizonyítvány szerint 1860—1862-ik években tűnvén el, ugyan ő az 1868:LIV. t.-cz. 523. §-ának b) pontjára és az 1881:LIX. t.-cz. 90. §-ára való tekintettel csak 1893. évi január 1-én volna elhaltnak vélelmezhető, már pedig a közös anyja az 1905. évi márczius 13-án megtartott póttárgyalás alkalmával becsatolt községi bizonyítvány és anyakönyvi kivonat tanúsága szerint még 1884. december 19-én halt el.

Ezeknélfogva, minthogy felperes, mint házasságon kívül született gyermek a felhívott után törvényes öröklési joggal nem bír, és hogy a közös anyja a felhívottnak vélelmezhető elhaltát jóval megelőzőleg hunyván el, felperes az anyja jogán sem léphet fel:

az elsőbíróság ítéletét meg kellett változtatni és felperest kereseti jog hiányában keresetével elutasítani. (Pozsonyi kir. tábla.)

A másodbíróság ítéletének megváltoztatásával az elsőbíróság ítélete hagyatik helyben az abban felhozott indokok alapján és azért, mert úgy felperes, valamint alperes egy és ugyanazon anyától származott, ehhez képest ezen peres felek között a vérségi kapocs ki van mutatva, amiből következik, hogy felperesnek az 1868. évi LIV. t.-cz. 522. §-ának *b*) pontja alapján a holttanylevélképet kérni joga van és

mert azon kérdés eldöntése, hogy H. M. hagyatéka kinek adassék át, nem ezen eljárás keretébe tartozik. (Curia 1905. október 3. 770. sz.)

*

330. A ház tulajdonosa a villamvilágítási és villamcsengő berendezéseket nyilván olyan rendeltetéssel vezettette be a házba, hogy azok mindig a ház kiegészítő részeiként szolgáljanak, mihez képest ezek a berendezések a ház tartozékait képezik és a háznak tulajdonul való megszerzése által szintén a vevő tulajdonává váltak. (Curia 1905. szeptember 20. 115/1905. sz.)

*

331. A születendő gyermekeknek perbeli képviselőre kirendelt ügygondnoknak az a ténye, hogy az ellenféllel megegyezve a beadott közös kérvényben bejelentette, hogy az elsőbíróságnak ítélete ellen jogorvoslással nem él, lényegileg a felperesekkel perén kívül kötött egyezés, amely az 1877:XX. t.-cz. 11. §-a szerint csakis gyámhatósági jóváhagyás esetén érvényes, amiből következik, hogy az illetékes gyámhatóság jogosult volt az ügygondnoknak ezt az intézkedését felülbírálni, és amennyiben azt a netán még származandó gyermekek érdekeire sérelmesnek találta, joga volt az ügygondnokot ügygondnoki tisztétől felmenteni s a születendő gyermekek képviselőre új ügygondnokot kirendelni, és ezáltal az elsőbírósági ítélet ellen a felebbezést a törvényes felebbezési határidőn belül beadatni. (Curia 1905. szeptember 19. 6715. sz.)

*

332. Az ajándékozásnak mint kétoldalú szerződésnek nélkülözhetlen feltétele, hogy az ajándékozási akarat kijelentessék és a megajándékozott által elfogadtassék. Minthogy a részvény mint értékpapír a tulajdonjog megszerzése szempontjából ingó dolog

tekintete alá esik, az arra vonatkozó tulajdonjog átruházás által való megszerzéséhez szerzési cím, vagyis átruházási kötelezés és szerzési mód, vagyis a részvény átadása szükséges. Abban a tényben, hogy a részvény a társasági részvénykönyvben a felperes nevére lett bevezetve, átruházás nem foglaltatik. De nem foglaltatik átruházás (ajándékozás) abban a tényben sem, hogy az állítólagos ajándékozó a részvényt felperes nevére átíratta és pedig akkor sem, ha ezt hátirattal forgatmány útján tette. (Curia 1905. szeptember 27. 328. sz.)

*

333. Valamely közkereseti társaság tagja a társaság irányában lefolytatott perben jogérvényesen megállapított kereseti követeléssel szemben a saját személye ellen megindított perben már csak olyan kifogásokat érvényesíthet, melyek őt személyesen illetik meg felperes ellen, de a társaságnak, mint olyannak jogaiból merített kifogásokat, aminő az az egyedüli kifogása is, hogy a kereseti követelés bírói úton nem érvényesíthető árkülönbözeti ügyletből származik, többé fel nem hozhat. (Curia 1905. június 23. 1415/1904. v. sz.)

*

334. Minthogy a telekjegyzőkönyvben bekebelezett zálogjog egyedül annak a követelésnek a biztosítására szolgál, melyre nézve az a telekjegyzőkönyvbe bejegyeztetett; a hitelező, kinek javára a vételárhátralék erejéig zálogjog bekebelezve van, a hátralék kifizetése esetén a törlési engedély kiadását nem tagadhatja meg azon az alapon, hogy az adós, ki a zálogjog bekebelezésének alapjául szolgáló kötelezvény tartalma szerint a bekebelezéssel felmerülő költség viselését is magára vállalta, ezen zálogjogilag nem biztosított költségeket még meg nem térítette. (Curia 1905. szeptember 26. 4042/904. sz.)

Ministeri rendeletek.

Kir. közjegyzőségek rendszeresítése. Az 1874 : XXXV. t.-cz. 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján, továbbá az 1891. évi december hó 23-án 23.806. I. M. szám alatt (az 1891. évi R. T. 230. sz. és az Igazságügyi Közlöny I. évf. 2. sz. 73. lap) kiadott rendeletnek e részben való módosításával a trencsényi kir. törvényszék területébe tartozó csacvai kir. járásbírószék területére, Csacva székhelylyel külön kir. közjegyzőséget rendszeresíték. E rendszeresítés folytán a zsolnai kir. közjegyzőség területkőre jelen rendeletem hatályba léptének napjától kezdve a zsolnai kir. járásbírószék területére szorítkozik. Jelen rendeletem 1906. évi január hó 1-én lép hatályba és a most említett határnapiig a csacvai kir. járásbírószék közjegyzői megbízásait a zsolnai kir. közjegyzőnek adja ki. A jelen rendelettel rendszeresített csacvai kir. közjegyzőség a pozsonyi kir. közjegyzői kamarához fog tartozni. Kelt Budapesten, 1905. szeptember hó 23-án. (32266/905. sz. igm. rendelet.)

*

Az 1874 : XXXV. t.-cz. 5. §-ban nyert felhatalmazás alapján és 1874. évi december hó 17-én 4.164. I. M. E. szám alatt (R. T. 182. szám) kiadott igazságügyministeri rendeletnek e részben való módosításával az ipolysági kir. törvényszék területébe tartozó vámosmikolai kir. járásbírószék területére Vámosmikola székhelylyel külön kir. közjegyzőséget rendszeresíték. E rendszeresítés folytán az ipolysági kir. közjegyzőség területkőre jelen rendeletem hatályba léptének napjától kezdve az ipolysági kir. járásbírószék területére szorítkozik. Jelen rendeletem 1906. évi január hó 1. napján lép hatályba és a most említett napig a vámosmikolai kir. járásbírószék közjegyzői megbízásait az ipolysági kir. közjegyzőnek adja ki. A jelen rendelettel rendszeresített vámosmikolai kir. közjegyzőség a budapesti kir. közjegyzői kamarához fog tartozni. Kelt Budapesten, 1905. évi szeptember hó 20-án. (6246/1905. sz. igm. rendelet.)

*

Az utólagos anyakönyvezés az e tárgyban 1896. évi 10221/B. sz. a. kibocsátott körrendelet hatályon kívül helyezése mellett, a 111.348/1905. B. M. szám alatt kibocsátott, a Belügyi Közlöny f. é. 46. számában megjelent belügyministeri körrendelettel újból szabályoztatott.

Szemle

Kormányprogramm. Az elhangzott kormányprogramm a tervbe vett igazságügyi reformokról is megemlékezik. Noha előre láthatólag ezek tekintetében is csupán platonikus jelentőséggel bír a programm, mégis meg kell jegyeznünk, hogy a polgári törvénykönyv codificatiói munkálatai még alig jutottak el abba a stadiumba, hogy a végleges tervezet előterjeszhető volna s így alig érthető, a politikai vonatkozásoktól eltekintve is, az „általános magánjog szabályozásának“ mint a kormány „elsőrendű feladatának“ hangoztatása. Ezenkívül a polgári peres eljárás reformját; a büntető törvénykönyv revízióját; a kereskedelmi törvénynek a jóhiszeműség és tisztesség előmozdításának szempontjából való revízióját; a szövetkezetek és biztosítási ügy új szabályozását; a családi otthon védelmét és a végrehajtás alól való mentesség kiterjesztését; végül az uzorai törvény revízióját emlegeti a kormány igazságügyi programja. Ellenben hallgat a *telekkönyvi reformról*, mely pedig épen az egyébként hangoztatott egészséges birtokpolitika egyik fontos eszköze és mely tudunkkal kellően elő is van készítve, hogy megvalósítható legyen.

*

Nyugdíjintézetek. E cím alatt a „Budapesti Hírlap“ f. é. 311-ik számában egy cikket közöl, melyet a kínálkozó tanulságok kedvéért egész terjedelmében ideigittatunk:

Budapest székesfőváros legutóbbi közgyűléséről szóló értesítésekben mindenki olvashatta, hogy a Nemzeti Színház nyugdíjintézete a fővároshoz folyamodott évi 6000 korona segítségért, de a közgyűlés e kérelmet megtagadta. Kétségtelenül szomorú dolog, amikor az ország első színházának a nyugdíjintézete kéregetni kénytelen és ehhez még azt a szégyent kell megélnie, hogy üres kézzel legyen kénytelen távozni. Ilyen lépésekre csak a végszükség kényszeríti az olyan embereket, mint a minőkől a Nemzeti Színház művészi gárdája áll. De hát a Nemzeti Színház nyugdíjintézetének az ügye veszekedettten rosszul is áll — talán sokkal rosszabbul, mint a hogy magok a tagok hiszik, akik lehetnek igen nagy színművészek, de igen gyöngye pénzügyi kapacitások. A Nemzeti Színház nyugdíjintézete ugyanis negyven év óta áll fönn. A dolog természetében fekszik, hogy az ilyen öreg nyugdíjintézetnél a nyugdíjak, özvegyi- és árvasegítések évről-évre szaporodnak és ugyancsak a dolog természetében fekszik, hogy az olyan nyugdíjintézeteknél, amelyek nem matematikai alapokon vannak fölépítve, a nyugdíjintézet öregbedésével mindinkább bekövetkezik az az időpont, amikor a nyugdíjak és segítség összege a befizetések összegét meghaladja.

aminek kéréseket következéseképen az anyagi tönk áll be. A nyugdíjintézet vezetőségétől nem lehet csodálni, hogy ezt a diagnoszt megállapítani nem tudta és hogy ennek folytán a radikális orvoslás helyett a tagdíjak fölemeléséhez folyamodott, ami természetesen többé mit sem használt. Az adott körülmények közt most már nem maradt egyéb hátra, mint hogy a nyugdíjintézet tartaléktőkéjéhez nyultak és abból évek óta 40,000 koronát fordítottak a nyugdíjigények kielégítésére. Ez eljárás következképe a tartaléktőke 1904 év végével 52,000 koronára zsugorodott össze, amely összeg ez év végével már egészen föl lesz emésztve és ekkor 135,000 korona évi bevétellel 180,000 korona évi kiadás fog szemben állani — vagyis egy 45,000 koronát kitevő hiány, amely a dolog természete szerint évről-évre fokozódni fog. A Nemzeti Színház nyugdíjintézete ezek szerint a jövő évtől kezdve többé már nem lesz képes kötelezettségeinek megfelelni. Ilyen körülmények közt csak a művészi naivságból telik ki az olyan optimizmus, mely azt véli, hogy az ily szervi bajokon toldozással-foldozással lehet segíteni.

A Nemzeti Színház nyugdíjintézetének a baján más nem segíthet, mint hogy annak az ügyét a kormány veszi a kezébe, szakértőileg megvizsgálta a bajokat, azután matematikai alapon megállapítja a szükségleti díjak, vagyis az évi tagdíjbefizetések összegét s megállapítja a kielégítő díjtartalék nagyságát s beszerzéséről gondoskodik. Maradandó egészséges állapotokat csak ekképen lehet teremteni.

A Nemzeti Színház nyugdíjintézete azonban csak egy kihívó példa a sok közül. De hány ilyen magánnyugdíjintézet van az országban, amely még olyan szilárd alapokon is áll, mint a Nemzeti Színház Nyugdíjintézete, amelynek kezelése és ellenőrzése nem oly becsületes módon történik, mint a Nemzeti Színház nyugdíjintézeténél? Ezek — tagjaik, özvegyeik és árváik rovására — mind abban a szervi hibában leledzenek, hogy a nyugdíjintézetek míveletei lényegök szerint nem egyebek, mint járadékbiztosítások, mindazáltal nálók azok a statisztikai és matematikai törvények, amelyek a járadékbiztosításokra irányadók, teljesen figyelmen kívül hagyatnak. A nyugdíjintézet a föntiek szerint lényegében egy biztosítási intézet, amelyet laikus alapokra fektetni, laikus módon kezelni és szakszerű ellenőrzés nélkül hagyni nem szabad, mert ezáltal az országban számos érdemekben megöregedett embernek és családjaiknak és még több özvegynek és árvának a sorsa van tudatlan és lelketlen emberek önkényének és önző céljainak és ezzel a végromlásnak kitéve.

A kormánynak kötelessége ezeken szakszerű szemlést tartani, az insolid alapokon és kezelés alatt álló magánnyugdíjintézetek ellen irtó hadjáratot indítani, ott pedig, ahol a vezetés becsületes és jóhiszemű, de szakszerűtlen, a szakszerű alapok megteremtéséről kell gondoskodnia. Mindenekfölött pedig olyan intézkedésekre van szükség, amelyek lehetlenné teszik, hogy a jövőben ilyen nyugdíjintézetek keletkezessenek.

A nyugdíjintézetek, miként kimutattuk, lényegökben biztosítási intézetek lévén, szükséges, hogy azok az egyesületi szervezet köréből kiemeltessenek és a kereskedelmi törvény hatálya alá helytessenek. A

kereskedelmi törvény pedig mindama vállalatoktól, melyek biztosítási ügyletekkel foglalkoznak, megköveteli, hogy üzemök megkezdése előtt a cégbejegyzésre illetékes törvényszéknél egy valósággal befizetett, legalább 100,000 forintot kitevő biztosítási alapot mutassanak ki, hogy továbbá azokat az elveket bejelentsék, amelyek szerint a befizetett alap-tőke és a díjtartalék elhelyeztetik, hogy a díjtartalék kiszámításának elveit stb. bejelentsék és előírja azokat a módokat, amelyek szerint a díjtartalékok elhelyezhetők.

A kereskedelmi törvény ez intézkedéseinek a magánnyugdíjintézetekre való alkalmazása az egyedüli módja annak, hogy a magánnyugdíjintézetek terén azok a sajnálatos visszasságok, amelyek manapság fönforognak, megszüntethetők legyenek.

*

Közjegyzői felebbviteli beadványok. Aradvármegye közigazgatási bizottságának lapunk f. évi 6. számában közölt határozatát, — melylyel a fél képviseletében a közjegyző által beadott felebbezést hivatalból visszautasította, mert a kir. közjegyző felebbviteli beadványok benyújtására feljogosítva nincsen, — a m. kir. belügyminister, mint előrelátható volt, megsemmisítette és pedig a következő határozattal:

„A m. kir. belügyminister 1905. évi 103.344. sz. rendelete. Aradvármegye közigazgatási bizottságához. Gyámügyi felebbviteli küldöttsége ülésében hozott azon határozatát, melylyel Gy. Ernő dr. b—i kir. közjegyzőnek a kiskorú P. Nutzu és Pável gyámja nevében a vármegyei árvaszéki határozat ellen beadott felebbezését hivatalból visszautasította, Gy. Ernő dr. kir. közjegyző által beadott felebbezés folytán felülvizsgálván, azt az általam e részben meghallgatott igazságügyminister úrral egyetértőleg megsemmisítem és kijelentem, hogy a szóban levő felebbezés elfogadásával az idézett árvaszéki véghatározatot felülbírálni köteles lett volna. Mert az 1874. évi XXXV. t.-cz. 55. §-a szerint a közjegyző jogosítva van a hatóságokhoz általában beadványokat intézni, minthogy pedig a törvény itt a beadványok egyes nemei között nem különböztet és a felebbezés is beadvány: ez a feljogosítás a felebbviteli beadványok intézésére is kiterjed.“

*

Hagyatéki ingatlanok becsértéke. A kassai kir. közjegyzői kamarának a 113880/904. sz. sérelmes belügyministeri rendelet módosítása tárgyában a m. kir. igazságügyministerhez tervezett felirata, melyről már lapunk f. évi 6. számában ugyanezen rovatban megemlékeztünk, elkészült és következőképen hangzik:

„Az 1894 : XVI. t.-cz. 42. §-a a hagyatéki ingatlanok leltározására nézve akként rendelkezik, hogy ha az érdekeltek becslést nem kívánnak, a becsérték az 1881 : LX. t.-cz. 148. §-a értelmében állapítandó meg, melyre nézve a végrehajtási rendelet 44. §-a közli a részletes intézkedést.“

Nemsokára ezen törvény életbeléptetése után megjelent egy belügyministeri rendelet 1896. decz. 11-ikén, amely kiindulva abból, hogy a kir. közjegyzők a hagyatéki tárgyalás folyamán a leltári becsértéket a felek beleegyezésével azon okból voltak kénytelenek helyesbíteni, mert a közgazgatási közegek által készített leltárban megállapított becsérték sokkal kisebb volt, mint az adó alapján megállapított becsérték, utasította a leltározó közegeket, hogy az ingatlanok becsértékét, hacsak valamely érdekelt félnek kérelmére alkalmazott egy vagy több szakértő többre nem becsülné az ingatlant, — az 1881. évi LX. t.-cz. 148. §-ának rendelkezéséhez képest állapítsák meg.

Ezen eljárás követtett 8 éven keresztül, s tudomásunk szerint panaszra okot nem szolgáltatott.

Az Igazságügyi Közlöny 1904. évi 12-ik számában azonban megjelent egy újabb ministeri rendelet, amely azt állítja, hogy a leltározó közegek tévesen magyarázták az 1896. évi rendeletet, miáltal úgy a közjegyzői díjaknak kiszámítása, valamint az örökösödési illeték kirovásánál sok esetben jogtalan anyagi hátrány hárult az érdekelt felekre, s utasítja a leltározó közegeket, miszerint az 1896. évi belügyministeri rendeletet figyelmen kívül hagyva, akár többet, akár kevesebbet tenne ki az ingatlanoknak adó szerinti értéke, ha a felek becslést kívánnak, az ingatlanokat a becslés alapján valódi forgalmi értékben vegyék fel a leltárba.

Alig néhány hónapja, hogy ezen rendelet megjelent, s már is azt tapasztaljuk, hogy az a hagyatéki ingatlanok becslésénél csaknem kivétel nélkül alkalmazásba lépett; s ezen nem is lehet csodálkozni, mert hiszen tudjuk azt, hogy az adó szerinti becsérték mindig kisebb a valódi forgalmi becsértéknél s ha a feleknek szabadságára hagyatik a leltározásnál oly becslési eljárást választani, amelynél a lehető legkisebb becsértéket érhetik el, mindig ezt fogják választani; mert bár hangsúlyozza az utolsó rendelet azt, hogy a becslésnek az ingatlanok forgalmi értékét kell kitüntetni, a gyakorlatból tudjuk, hogy a forgalmi érték fogalma igen tág fogalom, amely a körülmények és a becslők felfogása szerint változik, és ha a felekkel jó viszonyban lévő becslők tudják azt, hogy alacsony becsértékekkel az illetőknek hasznos szolgálatot tesznek, a „valódi forgalmi érték“ gyanánt mindenkor a lehető legalacsonyabb értéket fogják megállapítani.

Sajnos, hogy ezen eljárásnak csak a kir. közjegyzők díjainak megállapítására van káros, sőt mondhatjuk végzetes hatása. Az újév óta beérkezett leltárak nagyobb része az ingatlanoknak botránnyosan alacsony becsléséről tanuskodik; a 200 koronán aluli hagyatékok száma óriás módon növekedett, s az ingyenes hagyatékok száma a mult évekhez képest legalább is megkétszereződött.

Az ország felső vidékén lévő közjegyzői kerületekben az adóalapon foganatosított becslés mellett is igen sok 200 koronán aluli ingyenes hagyaték volt, ezentúl lesznek oly közjegyzői kerületek, amelyeknél nagyobb értékű hagyatékok alig fognak előfordulni, s ha már a községi jegyzők magánmunkálataira nézve a mult évben elfogadott törvényes intézkedés is a közjegyzőknek okiratfelvételi és magánmegbízási ügykörére nézve

nagyon hátrányos volt, most ezen újabb rendelet oly csapást mér a szegényebb felvidéki közjegyzőségekre, hogy azok közül némelyiknek existenciáját fogja veszélyeztetni.

A belügyministeri rendeletnek más hatása nem is lesz, mint a kir. közjegyzőknek illetően megrövidítése: mert a rendeletnek az a része, hogy védeni kell a feleket (becslés által) az örökösödési illeték tekintetében őket fenyegető joghátrány ellen, törvénybe ütközik, s hatása nem lesz; erre nézve a rendeletben az mondatik, hogy az illeték kiszabásánál az 1887. XLV. t.-cz. 3. § 2 a) pontja szerint a leltározás alkalmával felvett becsérték iránytadó. Ha azonban ezen törvénynek nemcsak 3. §-át, hanem 4. §-át is elolvassuk, kétségtelenül kitűnik, hogy ez nem áll.

Ugyanis mindjárt a 3. § 2. pontjának 3-ik bekezdésében ezt olvassuk: „Az 1. és 2. pontban meghatározott értékek azonban csak azon esetben vehetők az illetékkiszabás alapösszegéül, ha azok a következő 4. §-ban megállapított törvényszerű legkisebb értéknél nem csekélyebbek, különben kivétel nélkül ezen törvényszerű legkisebb érték alapul vétele mellett szabad ki az illeték“.

Továbbá a 4. §-ban ugyanezen kötelező szabály ismételtetik s részletesen meg van állapítva, mi képezi ezen legkisebb törvényszerű becsértéket, vagyis a földhirtoknál a kataszteri tiszta jövedelem húszszoros összege, házbéradó alá tartozó házaknál a tiszta jövedelemnek 16—15, illetve 12-szeres összege, a házostályadó alá tartozó adóalagnál pedig a házostályadónak 60-szoros összege, s világosan ki van mondva az is, hogy ezen törvényszerű legkisebb értéknél csak egy esetben szabad eltérni, t. i. akkor, ha a 3. § szerint megállapított becsérték az adó szerinti legkisebb törvényszerű értéket *felülmúlja*. Ezen törvényes intézkedés képezte tehát alapját az 1896-iki évi belügyministeri rendeletnek, amely szerint szabad becslésnek csak akkor van helye, ha az ily módon elért becsérték *nagyobb* az adó szerinti legkisebb értéknél, s amidőn a legújabb belügyministeri rendelet korlátlanul megengedi a szabad becslést, ezáltal figyelmen kívül hagyja az 1887: XLV. t.-cz. 4. §-át.

Csak hogy miután rendelettel törvényt megváltoztatni nem lehet, az illetékkiszabással foglalkozó hivatalok, még ha ezen rendelet közöltetnék is velök a pénzügyministerium útján, ragaszkodni fognak és ragaszkodni kötelesek továbbra is a törvényhez és az illetékeket, hacsak az adó szerinti legkisebb törvényszerű érték nem kisebb a becsértéknél, kivétel nélkül az 1887: XLV. t.-cz. 4. §-a alapján fogják kiszabni az örökösödési illetékeket, és így constatálhatjuk azt, hogy a belügyministeri rendelet az illetékek leszállítására vonatkozólag kifejezett kívánságának nem lesz elég téve, vagyis hogy a rendelet szavaival éljünk, e tekintetben ezentúl is „jogtalan anyagi hátrány fog a felekre hárulni“.

Kétségtelen tehát, hogy a fenti ministeri rendelet a netán sérelmes kincstári illetékeknek mérséklésére semmi hatással nem leend, hanem kizárólag csak a közjegyzőket fogja sújtani, aminek hatását még egy körülmény teszi érezhetővé. A leltározó közegek részére járó leltározási díjak ugyanis a törvényhatósági szabályrendeletek által a leltári becsértékekhez

aránylag vannak meghatározva s azoknak esetről-esetre való megállapítása a hagyatéki bíróságoknak volna kötelessége (1895. 43194. I. M. R. LXIV. § szerint), azonban azt tapasztaljuk, hogy sok bíróság ezen költségmegállapítást mellőzi, úgy hogy a leltározó közegek az ő költségeik megállapításánál némely járásban egyáltalában semmiféle ellenőrzésnek alávetve nincsenek, ami még inkább arra fogja őket bírni, hogy az általuk korlátlanul felszámítható díjak nagyságát a közjegyzői tárgyalás ingyenes volta által ellensúlyozni igyekezzenek, s így már ez okból is főtörekvésök leendő a hagyatéki leltárakban alacsony becsértéket kimutatni.

Mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságod, miszerint az előterjesztett okoknál fogva az Igazságügyi Közlöny 1904. évi 12. számában megjelent bel- és igazságügyi ministeri rendeleteknek hátályon kívül helyezése iránt mielőbb intézkedni kegyeskedjék.

Kassán, 1905. okt. 26.

Nem szükséges külön hangoztatnunk, hogy ezen felirat intencióival teljes mértékben egyetértünk. Tény az is, hogy a 113880/1904. számú belügyministeri körrendelet, melyet lapunk f. évi 2. számában egész terjedelemben közöltünk, — midőn egyfelől helyesen hívta fel a figyelmet arra, hogy a 108093/1896. számú belügyministeri rendelet a leltározó közegek által tévesen magyaráztatott oda, mintha az ingatlanok becsértékét az 1881 : LX. t.-cz. 148. §-ához képest, tehát az évi házbéradó és földadó százszoros összegében kellene megállapítani, nemcsak becslés hiányában, de akkor is, ha a becsű által megállapított érték ezen összegben alul marad, másfelől maga ismét arra a téves magyarázatra adott alkalmat, mintha a leltározó közegek a hagyatéki ingatlanok becsértékét a becslés alapján *már most minden korlát nélkül* állapíthatnák meg, nevezetesen tehát oly összegben is, mely nemcsak az 1881 : LX. t.-cz. 148. §-ában megállapított értéken, *de az 1887 : XLV. t.-cz. 4. §-ban megállapított u. n. minimális értéken*, vagyis a tiszta házbérjövedelem 16, 15, illetve 12-szeres, és a katasteri tiszta jövedelem 20-szoros összegén is alul marad. Ezt azonban a most panaszlott belügyministeri rendelet nem mondhatta ki, mert az ilyen rendelkezés egyenesen az 1887 : XLV. t.-cz. 4. §-ába ütköznék. De nem is akarta kimondani. Kitűnik ez először abból is, hogy végső rendelkezése így szól: „a szakértő becsűs tehát *nincsen kötve az 1881. évi LX. t.-cz. 184 §-ában* meghatározott érték megállapításához, hanem a hagyatéki ingatlanok becsárát mindig a forgalmi értékben tartozik megállapítani, tekintet nélkül arra, vajjon ez a forgalmi érték alacsonyabb vagy magasabb az 1881 : LX. t.-cz. 148. §-ában megállapítható értéknél“. Világosan tehát mindig az 1881 : LX. t.-cz.

148. §-ára történik hivatkozás és így az mondatik ki, hogy a becsérték elfogadandó, ha az adó százszoros összegén alul marad. De egy szóval sem tétetik említés az 1887 : XLV. t.-cz. 4. §-áról és így nem is mondatik ki, hogy az itt megállapított minimális értéken alul maradó becsértéket is el kell fogadni.

Kitűnik továbbá abból, hogy a rendelkezés indokául elsősorban az említettik, hogy a feleket az örökösödési illeték kirovásánál reájuk háramló hátránytól kell megóvni. Már pedig kétségtelen és a gyakorlatból is tudvalévő, hogy az illetékkiszabási hivatalok az 1887 : XLV. t.-cz. 4. §-a alapján a minimális értéken aluli becsértéket el nem fogadják és, miután rendeletekkel törvényt változtatni nem lehet, nem is kötelesek elfogadni.

Mindezek szerint azt, amit a leltározó közegek most a kassai kamara feliratában vázolt módon tesznek, a belügyminister rendelete tényleg csak akkor írhatta volna elő, ha az 1887 : XLV. t.-czikk 4. §-ának rendelkezéséről nem lett volna tudomása. Ezt pedig feltenni nem lehet.

Ennélfogva véleményünk szerint a mai állapot mellett is a kir. közjegyzők a törvény alapján és a belügyminister rendeletének megszegése nélkül, a leltározó közegek akár érdeken alapuló vagy rosszakaratú, akár téves eljárása ellen saját hatáskörükben kellő eredménnyel felléphetnek. A kir. közjegyzőnek nemcsak joga, de kötelessége is odahatni, hogy a leltár mindenképen a fennálló törvények és rendeletek értelmében állapíttassék meg. Amennyiben tehát a közjegyző maga van megbízva a leltározással és a felek kívánatára elrendeltetvén a becslés, a minimális értéken alul maradó összeget tüntetne fel becsértékül az illető becsűs, hivatkozással az 1887 : XLV. t.-czikk 4. §-ára a beszerzett bizonylat alapján, a házbérjövedelem 16, 15, illetve 12-szerese és a katasteri tiszta jövedelem 20-szorosa állítandó a leltárba. Amennyiben pedig a községi előjáróság eszközli a leltározást, az 1894 : XVI. t.-cz. 44. §-a és 55. § 1. pontja értelmében a közjegyző feladata a leltár esetleges kiigazítása és annak végleges megállapítása s így, ha a fentemlített téves becsérték van a leltárba felvéve, az a leltár mellett elfekvő bizonylat alapján a fentemlített módon helyreigazítandó. A kir. közjegyző díjszámítása pedig az így megállapított leltári érték alapján eszközöndő s így a hagyatéki bíróságok hatáskörébe fog esni ezen nemcsak jogos, de a törvény által elő is írt eljárás sanctionálása. Mert hiszen ha ez nem így volna,

akkor a felek egy 400,000 K értékű házról utóvégre egy 4000 K-ról szóló becsűt is mutathatnának be és a közjegyzői díjak ez alapon volnának megállapítandók. Ha a gyakorlatban nem is, de elméletileg utóvégre ilyen becsű is elképzelhető, ezzel pedig az az álláspont, mintha minden becsűt el kellene fogadni, ad absurdum van vive. Természetesen azért a panaszlott belügyministeri rendelet mindenképp módosítandó, mert nem eléggé világos rendelkezéseivel határozottan alkalmat adott a leltározó közegek téves eljárására.

*

Közjegyzői és községi jegyzői díjszabás. Nem tartjuk érdektelennek a községi körjegyzőknek u. n. magánmunkálataikért engedélyezett díjait, néhány tudomásunkra jutott megyei szabályrendelet alapján és a kir. közjegyzőnek hasonló esetekben járó díjakkal összehasonlítva a következőkben ismertetni.

I. Adásvételi és egyéb kétoldalú jogügyletekért jár:

Érték szerint	A kir. közjegyzőnek	A községi és körjegyzőknek		
		Csanádmegyében	Somogy-megyében	Torontál-megyében
400 kor.	2 kor.	1 k. 50 fill.	4 kor.	4 kor.
400—1000 "	4 "	2 kor.	5 "	6 "
1000—2000 "	6 "	3 "	6 "	6 "
2000—4000 "	8 "	5 "	8 "	8 "
4000—10000 "	10 "	11 "	10 "	
14000 kor.-nál	12 "	15 "		
16000 "	13 "	17 "		
20000 "	15 "	21 "		
26000 "	18 "	27 "		
30000 "	20 "	31 "		
40000 "	25 "	40 "		

II. Adóslevelekért és egyéb egyoldalú jogügyletekért jár:

Érték szerint	A kir. közjegyzőnek	A községi és körjegyzőknek		
		Csanádmegyében	Somogy-megyében	Torontál-megyében
600 kor.	2 kor.	3 kor.	2 kor.	2 kor.
600—1600 "	4 "	5 "	3 "	8 "
1600—4000 "	6 "	10 "	4 "	
4000—10000 "	8 "	15 "	5 "	
11000 kor.-nál	8 k. 50 fill.	20 "	6 "	
20000 "	10 " 50 "	20 "		
21000 "	11 kor.	30 "		

III. Távozási díj:

Kir. közjegyzőnél: 2 kor.

Községi és körjegyzőnél { Csanádmegyében: 4 kor. és d. u. 6 óra után + 5 kor. pótdíj.
Somogy-megyében: 4 " " d. u. 6 óra után + 8 " "
Torontál-megyében: 2 kor.

Emellett az sincs kimondva, hogy ha ugyanazon helyen és időben több ügylet vétetik fel, a távozási és pótdíj csak egyszer számítható fel.

IV. Másolati díj:

Közjegyzőnél: oldalonként 20 fill.

Községi és körjegyzőknél . . . { Csanádmegyében: oldalonként 40 fillér.
Somogy-megyében: " 50 "
Torontál-megyében: egy féligig 1 korona.

Felkérjük a t. kartárs urakat, hogy az ország többi részéből is, az esetleg hasonló aránytalanságokat feltüntető megyei szabályrendeleteket velünk közölni szíveskedjenek.

*

Községi jegyző munkadíja. Fentebb ismertettük a Torontál-megyei szabályrendelet egyes tételeit, melyek még aránylag elég mérsékelték. De hogy a gyakorlatban ezen szabályrendelet alapján is milyen díjakat szedhet a községi jegyző, annak illusztrálásául szolgáljanak a következő határozatok:

2995/904. szám. Csenei járás főszolgabírájától: Koreck Nándor tamásfalvi községi jegyző az 1886. évi XXII. t.-cz. 90. §-ának a) pontjába ütköző fegyelmi vétség elkövetésében vétkesnek mondatik ki és ezért 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett a jegyzői nyugdíjalap javára fordítandó

30 korona pénzbüntetésre ítéltetik. Egyben Balázs Róza, Péter Mátyás és Molnár Menyhért tamásfalvai lakosoknak eszközölt magánmunkálat címén munkadíja 1000 koronában állapítatik meg, mely összegből 940 koronát felvevén, kötelesek még Péter Mátyás, Molnár Menyhért és Balázs Róza tamásfalvai lakosok 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett egyetemleg Koreck Nándor községi jegyzőnek 60 koronát megfizetni. A költségek megtérítésében egyetemlegesen elmarasztaltatnak, fenmarad joguk egymással szemben az egyetemlegességi kötelezettségen felül fizetett összegek erejéig vélt igényeiket rendes birói úton érvényesíteni. Indokok stb. — 4341/904. szám. Torontálvármegye alispánja: Az elsőfokú véghatározatot okaiból helybenhagyom. — Magyar kir. belügyminister: Torontálvármegye alispánjának, Nagybecskerek. Az 1904. évi okt. hó 6-án 25916. sz. a. hozott határozatának azon részét, mely szerint az elsőfokon hozott főszolgabirói határozat helybenhagyása mellett Koreck Nándor tamásfalvi községi jegyzőnek magánmunkálati díja özv. Balázs Györgyné szül. Varga Róza tamásfalvi lakos és társai ellenében 1000 koronában állapított meg és nevezettek az ebből még hátralékos 60 kor. összegnek a jegyző részére való kifizetésére egyetemlegesen köteleztettek, özv. Balázs Györgyné felülvizsgálati kérelme folytán a főszolgabirói határozat illető részével együtt ezennel megsemmisítem. Mert a 126000/902. számú belügyministeri rendelettel kiadott ügyviteli szabályzat a községi és körjegyzők részére 92. §-ának világos rendelkezése szerint a főszolgabiró és alispán a fent kitett kérdésben határozni nem volt illetékes. Budapest, 1905. január 13-án. A minister helyett: Széll s. k. államtitkár.

*

A telekkönyvi kivonatok bélyegmentességét sürgette a magyarországi községi és körjegyzők országos központi egylete f. é. október hó 30-án Budapesten megtartott évi közgyűlésén az esetre, ha azok az 1894:XVI. t.-cz. 100. §-a értelmében az örökösödési bizonyítvány kiadásához szükségeltetnek. Miután az 1894:XVI. t.-cz. 45. §-a értelmében hivatalos leltározás esetében a telekkönyvi kivonatok bélyegmentesen szolgáltatandók ki, ezt a mentességet a községi jegyzők közelfekvő okoknál fogva a magánügyködési körükbe eső eljárásra is ki akarják terjeszteni. Indokolni ezen kívánságot azonban nem tudjuk mivel lehetne, s emellett azt sem tudjuk, mivel igazolhatná a fél a telekkönyvi hatóság előtt, hogy a bélyegmentesen kiállítatni kért telekkönyvi kivonatot örökösödési bizonyítvány kiadása iránti kérvényhez fogja csatolni.